

ELUKESTVA ÕPPE PROGRAMM

ÜLDINE KONKURSIKUTSE AASTATEKS 2008–2010

2010. AASTA UUENDUSED – STRATEEGILISED PRIORITEEDID

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. Dokumendi kasutusjuhend	3
2. Üldine poliiline taust	4
3. Elukestva õppe programmi üld- ja erieesmärgid.....	5
4. Valdkondadeülesed tingimused.....	6
1. PEATÜKK – VALDKONDLIKUD PROGRAMMID.....	7
1. Comeniuse programm – üldharidus	7
1.1. Liikuvus ja partnerlused	9
1.2. Mitmepoolsed projektid	9
1.2.1. 1. prioriteet: selliste õpetamis- ja õppimismeetodite väljatöötamine, mis võimaldaksid kõikidel õpilastel omandada valdkondadeülesed põhipädevused.....	9
1.2.2. 2. prioriteet: lugemisoskuse ja muude põhioskuste parandamine	10
1.2.3. 3. prioriteet: keeleõpe ja keeleline mitmekesisus.....	10
1.2.4. 4. prioriteet: digitaalse õpikeskkonna arendamine põhipädevuste omandamiseks	10
1.2.5. 5. prioriteet: varajase koolist väljalangemise vähendamine.....	10
1.2.6. 6. prioriteet: koolide arendamine ja juhtimine	11
1.3. Võrgustikud.....	11
1.3.1. 1. prioriteet: kvaliteetse väikelaste haridus- ja hooldussüsteemi väljatöötamine...	11
1.3.2. 2. prioriteet: koolide juhtimine	11
1.3.3. 3. prioriteet: ettevõtluse ja töömaailmaga sidemete loomise toetamine.....	11
1.3.4. 4. prioriteet: digitaalse õpikeskkonna arendamine põhipädevuste omandamiseks	12
1.3.5. 5. prioriteet: teadus- ja tehnikahariduse atraktiivsemaks muutmine	12
1.3.6. 6. prioriteet: erivajadustega inimeste hariduse arendamine, et kaasata kõik noored, eelkõige puuetega noored.....	12
1.3.7. 7. prioriteet: varajane koolist väljalangemine	13
2. Erasmuse programm – kõrgharidus, sealhulgas rakenduskõrgharidus ja -täiendõpe.....	14
2.1. Liikuvus.....	16
2.2. Mitmepoolsed projektid	16
2.2.1. Õppekava arendamise projektid	17
2.2.2. Projektid, mis keskenduvad kõrgkoolide ja ettevõtete vahelisele koostööle	17
2.2.3. Projektid, mis toetavad kõrgkoolide uuendamiskava.....	17
2.2.4. E-ülikooli projektid	18
2.3. Võrgustikud.....	18
2.3.1. Akadeemilised võrgustikud.....	19
2.3.2. Struktuurivõrgustikud.....	19
3. Leonardo da Vinci programm – esmane kutseharidus ja kutsetäiendõpe ning koolitus	20
3.1. Liikuvus ja partnerlused	21
3.2. Mitmepoolsed projektid	22
3.2.1. 1. prioriteet: pädevuste ja kvalifikatsioonide läbipaistvus ja tunnustamine.....	22
3.2.2. 2. prioriteet: kutseharidussüsteemide ja tavade kvaliteedi ja atraktiivsuse suurendamine	23

3.2.3. 3. prioriteet: kutseoskuste arendamine, võttes arvesse tööturu vajadusi – uued kutseoskused uute töökohtade jaoks	23
3.2.4. 4. prioriteet: kutseharidussüsteemis töötavate õpetajate, koolitajate ja juhendajate oskuste ja pädevuste arendamine	24
3.3. Võrgustikud.....	24
3.3.1. ECVET-võrgustikud.....	24
3.3.2. Sidusrühmade võrgustikud.....	25
4. Grundtvigi programm – täiskasvanuharidus ja muud hariduse omandamise võimalused.	26
4.1. Liikuvus ja partnerlused	27
4.2. Mitmepoolsed projektid	28
4.2.1. 1. prioriteet: põhipädevused	28
4.2.2. 2. prioriteet: täiskasvanuhariduse kvaliteedi parandamine	28
4.2.3. 3. prioriteet: täiskasvanuhariduse atraktiivsuse suurendamine ning sellele juurdepääsu parandamine	29
4.2.4. 4. prioriteet: mitteformaalse ja informaalse õppe hindamise parandamine	29
4.2.5. 5. prioriteet: täiskasvanuõppe edendamine tõrjutud ja ebasoodsas olukorras olevate kodanike ning sisserändajate hulgas	29
4.2.6. 6. prioriteet: õpetamine ja õppimine hilisematel eluetappidel; teadmiste edasiandmine ühelt põlvkonnalt teisele ja perekonnasiseselt	29
4.3. Võrgustikud.....	30
4.3.1. 1. prioriteet: täiskasvanute keeleõpe	30
4.3.2. 2. prioriteet: akadeemilised võrgustikud täiskasvanuhariduses	30
4.3.3. 3. prioriteet: sidusrühmade võrgustikud täiskasvanuhariduses	31
4.3.4. 4. prioriteet: hindamine ja sertifitseerimine	31
2. PEATÜKK – HORISONTAALNE PROGRAMM	32
1. põhitegevus – hariduspoliitika alane koostöö ja innovatsioon.....	32
1.1 Haridus- ja kutseõppespetsialistide ning otsusetegijate õppelähetused (Liikuvus)	32
1.2 Uuringud ja võrdlev analüüs	33
2. põhitegevus – keeleõppe arendamine.....	35
2.1 Mitmepoolsed projektid	35
2.2 Võrgustikud.....	35
3. põhitegevus – info- ja kommunikatsioonitehnoloogia.....	37
3.1 Mitmepoolsed projektid	37
3.2 Võrgustikud.....	38
4. põhitegevus – tulemuste levitamine ja kasutamine	40
3. PEATÜKK – JEAN MONNET’ PROGRAMM.....	41
Jean Monnet’ koolitus-, uurimis- ja analüüsitegevused	41

SISSEJUHATUS

1. DOKUMENDI KASUTUSJUHEND

Käesolev dokument on ühenduse elukestva õppe programmi üldise konkursikutse 2008–2010 prioriteetide uuendus. Selles sätestatakse eelisteemad, mille kohta kutsutakse üles esitama taotlusi. Kuigi suur osa konkursikutsest 2008–2010 jääb muutmata, tehakse mõned poliitiliste prioriteetide arengut kajastavad muudatused.

Käesolevas dokumendis kirjeldatud prioriteetid kajastavad teemasid, mis on Euroopa hariduspoliitika kujundamisel keskse tähtsusega. Selleks et osutada valituks, peavad projektid hõlmama neid prioriteete.

Üldist konkursikutset tuleks lugeda koos järgmiste dokumentidega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega luuakse elukestva õppe programm aastateks 2007–2013¹
- elukestva õppe programmi juhend, milles kirjeldatakse meetmeid ning nii rahalist kui ka halduslikku korraldust².

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. novembri 2006. aasta otsus nr 1720/2006/EÜ, millega luuakse tegevusprogramm elukestva õppe alal ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta otsus nr 1357/2008/EÜ, millega muudetakse otsust nr 1720/2006/EÜ.

² http://ec.europa.eu/education/llp/doc848_en.htm

2. ÜLDINE POLIILINE TAUST

Elukestva õppe programmi üldine prioriteet on suurendada hariduse panust Lissaboni eesmärgi – muuta EL kõige konkurentsivõimelisemaks teadmispõhiseks majandusjõuks, mida iseloomustaks jätkusuutlik majanduskasv, uute ja paremate töökohtade loomine ja suurem sotsiaalne ühtekuuluvus – saavutamisse.

Eelkõige toetab elukestva õppe programm Euroopa haridus- ja koolituspoliitika rakendamist, nagu on ette nähtud töökavas „Haridus ja koolitus 2010”³ ning Euroopa koostöö uues strateegilises raamistikus aastani 2020. Avatud koordineerimismeetodit rakendades saavad liikmesriigid muuta elukestva õppe ja liikuvuse tegelikkuseks, parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti ja tõhusust, edendada võrdsete võimaluste põhimõtet, sotsiaalset ühtekuuluvust, kodanikuaktiivsust, loovust ja innovatiivsust kõikidel haridus- ja koolitustasanditel Euroopas⁴.

Eelnevat arvesse võttes on järgnevalt loetletud hiljutised algatused käesoleva konkursikutse seisukohast eriti olulised:

- teatis „Uued kutseoskused uute töökohtade jaoks”, mille eesmärk on ette näha ja tagada, et kutseoskused vastaksid tuleviku vajadustele⁵;
- ülikoolide ja ettevõtjate koostöö, mida on kirjeldatud komisjoni teatises „Uus partnerlus ülikoolide moderniseerimiseks: ELi foorum ülikoolide ja ettevõtjate dialoogiks”⁶;
- algatused, mille eesmärk on suurendada kodanike liikuvust, ning jõupingutused, et tagada Euroopa haridus- ja koolitussüsteemide läbipaistvus ning lihtsustada välismaal toimunud õppe tunnustamist⁷.

Täielik nimekiri nende teemadega seotud poliitikadokumentidest on avaldatud hariduse ja kultuuri peadirektoraadi veebisaidil⁸.

Konkreetsed poliitikavaldkondi, nagu üld-, kõrg- ja kutseharidus ning täiskasvanuõpe, ja nendega seotud küsimusi on käsitletud valdkondlike programmide peatükkides.

³ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm

⁴ Nõukogu järeldused ajakohastatud strateegilise raamistiku kohta üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal.(ET 2020),

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/107622.pdf

⁵ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1122_en.htm

⁶ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1124_en.htm

⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1292_en.htm

⁸ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm

3. ELUKESTVA ÕPPE PROGRAMMI ÜLD- JA ERIEESMÄRGID

Elukestva õppe programmi üld- ja erieesmärgid on sätestatud programmi käsitleva otsuse artiklis 1 ja esitatud siinkohal ainult teavitamise eesmärgil. Need eesmärgid kehtivad programmi kõikide osade kohta ja neid täiendavad iga allprogrammi eri- ja tegevuseesmärgid, mis on esitatud käesoleva konkursikutse vastavates peatükkides.

Programmi üldeesmärk, mis on sätestatud programmi käsitleva otsuse artikli 1 lõikes 2, on järgmine: aidata elukestva õppe abil kaasa Euroopa Liidu arengule teadmispõhise ühiskonnana, mida iseloomustab säästev majanduslik areng, uute ja paremate töökohtade loomine ja suurem sotsiaalne ühtekuuluvus, tagades samas ka tulevastele põlvkondadele hea keskkonnakaitse. Eelkõige on sihiks edendada vahetusprogramme, koostööd ja liikuvust Euroopa Liidu haridussüsteemide vahel, nii et neist saaks kvaliteedi mõõdupuu kogu maailmas.

Erieesmärgid, mis on esitatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 1 lõikes 3, on järgmised:

- a) aidata kaasa kvaliteetse elukestva õppe arengule ning edendada kõrget tulemuslikkust, innovatsiooni ja Euroopa mõõdet valdkonna süsteemides ja tavades;
- b) toetada Euroopa elukestva õppe ruumi loomist;
- c) aidata parandada elukestva õppe võimaluste kvaliteeti, huvipakkuvust ja kättesaadavust liikmesriikides;
- d) tugevdada elukestva õppe panust sotsiaalsesse ühtekuuluvusse, kodanikuaktiivsusse, kultuuridevahelisse dialoogi, soolisse võrdõiguslikkusse ja isikliku eneseteostusse;
- e) aidata edendada loovust, konkurentsivõimet, töövalmidust ja ettevõtlusvaimu kasvu;
- f) aidata kaasa igas vanuses, sealhulgas erivajadustega isikute ja ebasoodsas olukorrasolevate rühmade suuremale osalemisele elukestvas õppes, olenemata nende rühmade sotsiaalmajanduslikust taustast;
- g) edendada keeleõpet ja keelelist mitmekesisust;
- h) toetada info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhineva innovatiivse õppesisu, teenuste, pedagoogika ja tavade arengut elukestvas õppes;
- i) tugevdada elukestva õppe rolli eurooplaste kodanikuaktiivsuse loomisel, mis põhineb inimõiguste ja demokraatia mõistmisel ja austamisel, ning soodustada sallivust ja austust teiste inimeste ja kultuuride vastu;
- j) edendada Euroopas kvaliteedi tagamisel tehtavat koostööd kõigis hariduse ja koolituse valdkondades;
- k) edendada tulemuste, innovatiivsete toodete ja protsesside parimat kasutamist ning vahetada häid tavasid elukestva õppe programmiga hõlmatud valdkondades, et parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti.

4. VALDKONDADEÜLESED TINGIMUSED

Kooskõlas elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 14 lõikega 2 on programmidega Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci ja Grundtvig seotud mitmepoolsed projektid ja võrgustikud ning ristprogrammi põhitegevused avatud kolmandatest riikidest pärit partneritele, kes ei osale elukestva õppe programmis kõnealuse otsuse artikli 7 sätete alusel. Asjaomaste meetmetega seotud üksikasjad ja osalemise kord on esitatud elukestva õppe programmi juhendis.

Kaasnevaid meetmeid toetatakse kõikide valdkondlike programmide ja põhitegevuse 2 (Keeled) raames.

Kõikide programmide puhul pööratakse suurt tähelepanu tulemuste süstemaatilisele levitamisele ja kasutamisele projekti, programmi ja poliitilisel tasandil. Seetõttu peavad kõik projektide ettepanekud sisaldama selget tulemuste levitamise ja kasutamise kava.

Euroopa Komisjon võtab eelmisel aastal rahastatud võrgustike uute tööprogrammide kaasrahastamise taotlusi kaaludes arvesse nende võrgustike tõestatud tulemuslikkust ja uute ettepanekute lisaväärtust.

1. PEATÜKK – VALDKONDLIKUD PROGRAMMID

1. COMENIUSE PROGRAMM – ÜLDHARIDUS

Sissejuhatus: poliitiline taust

Haridusnõukogu kohtumisel 2008. aasta novembris lepitakse kokku tõhustada Euroopas koostööd üldhariduspoliitika valdkonnas⁹. Eesmärk on tagada kõikidele noortele kvaliteetne haridus, mis võimaldaks neil tulla toime globaliseerivas ühiskonnas ja kiiresti muutuval tööturul ning aitaks neil oma võimeid (sh innovatsiooni, loovust ja kodanikuaktiivsust) täiel määral arendada.

Kõnealune koostöö toetub ühisele tegevusele töökava „Haridus ja koolitus 2010“¹⁰ raames ja eelkõige tegevusele, mis on seotud põhipädevuste,¹¹ õpetajahariduse¹² ja võrdsete võimalustega¹³. Koostöös võetakse arvesse 2008. aasta märtsis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel liikmesriikidele esitatud üleskutset vähendada selliste noorte arvu, kes ei ole omandanud korralikku lugemisoskust, ja varakult koolist lahkujate arvu, parandada sisserändaja või muu ebasoodsa taustaga õpilaste õppeedukust, ning vajadust edendada haridusvaldkonnas loovust ja innovaatsivust¹⁴.

Tähtis on edendada ka koostööd koolipoliitika valdkonnas, sest liikumine üldhariduse valdkonnaga seotud Euroopa eesmärkide¹⁵ poole ei ole olnud piisavalt kiire: kirjaoskus ei ole paranenud ning aeglaseks jääb koolist väljalangenute arvu vähenemise ja keskhariduse omandanute arvu suurenemise tempo. Kuigi matemaatika, loodusteaduste ja tehnika erialadel õppivate üliõpilaste arvu osas on eesmärk saavutatud, on tüdrukud nendel erialadel jätkuvalt alaesindatud ning kui infotehnoloogia erialad arvestusest välja jätta, on üliõpilaste koguarv ikkagi vähenenud.

⁹ Nõukogu järeldused: Parandada 21. sajandiks vajalikke pädevusi: koole käsitlev Euroopa koostöökava; hariduse, noorte ja kultuuri nõukogu 2905. kohtumine, Brüssel, 21. november 2008; http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/educ/104238.pdf

¹⁰ http://ec.europa.eu/education/index_en.htm

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu soovitus 2006/962/EÜ, 18. detsember 2006, võtmepädevuste kohta elukestvas õppes; ELT L 394, 30.12.2006, lk 10; http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm

¹² Nõukogu kohtumise ning selle raames 15. novembril 2007 toimunud liikmesriikide valitsuste esindajate kohtumise järeldused, õpetajahariduse kvaliteedi parandamise kohta (2007/C 300/07), http://ec.europa.eu/education/school-education/doc832_en.htm

¹³ Euroopa haridus- ja koolitussüsteemide tõhusus ning võrdsed võimalused. Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile KOM(2006) 481 (lõplik); <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0481:FIN:EN:PDF>

¹⁴ Euroopa Ülemkogu, 13.–14. märts 2008, eesistuja järeldused, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf

¹⁵ Nõukogu 5. mai 2003. aasta järeldused keskmise soorituse normtasemet (standardite) kohta hariduse ja koolituse valdkonnas Euroopas ja 2008. aasta eduaruande leiab pealkirja „News“ alt aadressil: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc34_en.htm.

Võttes arvesse poliitika arengusuundi ja väljakutseid on vaja täiustada Euroopa koostööd, et tagada

A. *Kõikidele* õpilastele põhipädevused elukestvaks õppeks, nagu on ette nähtud 2006. aasta soovitustega:

1. emakeeleoskus,
2. võõrkeelteoskus,
3. matemaatikapädevus ja teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest,
4. infotehnoloogiline pädevus,
5. õpioskus,
6. sotsiaalne ja kodanikupädevus,
7. algatusvõime ja ettevõtlusvaim,
8. kultuuriteadlikkus ja -pädevus.

Vaja on tagada, et kõik õpilased omandaksid kõik põhipädevused, olgu siis õppeainepõhiselt või valdkondadeüleselt, ning lisaks kasutada hindamismetoodikat, mis toetab individuaalset õppimist.

B *Igale* õpilasele kvaliteetne haridus. Selleks on vaja tagada eelkoolihariduse üldine kättesaadavus, edendada võrdsete võimaluste põhimõtet koolisüsteemis, vähendada koolist väljalangemist ning toetada erivajadustega õpilaste õppimist tavakoolides.

C. Õpetajate ja muu koolipersonali kutsekvalifikatsiooni pidev paranemine. See eeldab parema kvaliteediga õpetajakoolitust kogu karjääri jooksul, tõhusamat õpetajate värbamist ning koolijuhtide toetamist, et nad saaksid keskenduda õppekvaliteedi parandamisele.

2008. aastal korraldas komisjon arutelu,¹⁶ kuidas lahendada tõhusamalt hariduspoliitika probleeme, mis on seotud ELi sisese rände ja liikuvusega. Arutelu käigus saadud tagasiside võimaldab rakendada sihipärasemat poliitikat, et tagada kõikidele õpilastele võrdsed võimalused. Komisjon avaldab aruteluga seotud aruande 2009. aasta sügisel.

Sissejuhatus: Comeniuse programmi eri- ja tegevuseesmärgid

Comeniuse programmi erieesmärgid, mis on esitatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 17 lõikes 1, on järgmised:

- a) arendada noorte ja haridustöötajate teadmisi ja arusaamist Euroopa kultuurilisest ja keelelisest mitmekesisusest ning selle väärtusest;
- b) aidata noortel omandada põhilised eluks vajalikud oskused ja pädevused, mis on vajalikud nende isikliku arengu, tulevase töökoha ja Euroopa kodanikuaktiivsuse seisukohalt.

¹⁶ Roheline raamat „Ränne ja liikuvus: Euroopa Liidu haridussüsteemi ülesanded ja võimalused”; arutelu lõppes 31. detsembril 2008. http://ec.europa.eu/education/news/news490_en.htm

Comeniuse programmi tegevuseesmärgid, mis on esitatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 17 lõikes 2, on järgmised:

- a) parandada liikmesriikide õpilaste ja haridustöötajate liikuvuse kvaliteeti ja suurendada selle mahtu;
- b) parandada partnerluse kvaliteeti eri liikmesriikide koolide vahel ja suurendada selle mahtu, nii et kaasata programmiperioodi jooksul ühisesse haridusalasesse tegevusse vähemalt kolm miljonit õpilast;
- c) edendada kaasaegsete võõrkeelte õppimist;
- d) toetada info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhineva innovatiivse õppesisu, teenuste, pedagoogika ja tavade arengut elukestvas õppes;
- e) parandada õpetajakoolituse kvaliteeti ja Euroopa mõõdet;
- f) toetada pedagoogiliste lähenemisviiside ja koolide haldamise parandamist.

Comeniuse programmi tegevusprioriteetid

Järgnevalt loetletud konkreetsed prioriteetidid kajastavad eespool kirjeldatud tegevuspõhimõtteid ja valdkondi, kus tuleks teha tihedamat koostööd.

1.1. Liikuvus ja partnerlused

Nende meetmete puhul puuduvad kindlad temaatilised prioriteetidid.

1.2. Mitmepoolsed projektid

Comeniuse mitmepoolsed projektid hõlmavad õppematerjalide, metoodika ja muude abivahendite väljatöötamist, mis aitavad arendada või levitada uuendusi. Projektide eesmärk on hariduse parandamine ja koolipersonali jätkuv kutsealane areng. Eelistatakse järgmisi valdkondi:

1.2.1. 1. prioriteet: selliste õpetamis- ja õppimismeetodite väljatöötamine, mis võimaldaksid kõikidel õpilastel omandada valdkondadeülesed põhipädevused

Alushariduselt nõutakse järjest enam, et see tagaks õppijatele valdkonnaülesed põhipädevused (vt põhipädevused 4–8), mis ei oleks seotud ainult ühe konkreetse õppeainega ning eeldavad seega koolipersonali koordineeritud tegutsemist. Eelkõige on vaja motiveerida õpilasi õppima ja õpetada neile õpioskusi.

Projektid peaksid keskenduma kursuste ning pedagoogiliste materjalide ja meetodite ning innovatiivsete strateegiate (nt rühmaõpe) väljatöötamisele, katsetamisele ja rakendamisele, mille eesmärk on:

- tõsta õpilaste motivatsiooni ja muuta õppimine atraktiivsemaks, eelkõige sisserändajatele ja sotsiaalmajanduslikult ebasoodsas olukorras olevatele inimestele;
- parandada õpilaste õppioskuste omandamist; tugevdada koolihariduse, töömaailma ja/ning kodanikuühiskonna vahelisi sidemeid;
- parandada kultuuridevahelist õppimist ja suurendada selle panust sotsiaalsesse integratsiooni.

1.2.2. 2. prioriteet: lugemisoskuse ja muude põhioskuste parandamine

ELi kooliõpilaste lugemisoskus ei parane ja mõnel pool isegi halveneb. Kirjaoskuse olemus muutub näiteks seoses uute meediakanalite mõjuga. Eriti oluline on vähendada erinevusi põhioskuste osas poiste ja tüdrukute vahel ning paljudel juhtudel parandada sisserändajate ja sotsiaalmajanduslikult ebasoodsas olukorras olevatele õpilaste põhioskusi (sh vastuvõtva riigi keele valdamine).

Projektid peaksid keskenduma põhioskuste õpetamise ja õppimise parandamiseks kavandatud kursuste, materjalide, uute pedagoogiliste meetodite ja strateegiate väljatöötamisele, katsetamisele ja rakendamisele.

1.2.3. 3. prioriteet: keeleõpe ja keeleline mitmekesisus

Projektid peaksid keskenduma eelkõige õppekavade, kursuste või materjalide, metoodikate ja pedagoogiliste strateegiate väljatöötamisele, katsetamisele ja rakendamisele järgmistes valdkondades:

- varane keeleõpe;
- vähemkasutatavate ja -õpetatavate võõrkeelte õpetamis- ja õppimisvahendite arendamine ja levitamine;
- ainete õpetamine võõrkeeles; ning
- keeleoskuse kontrollimine.

1.2.4. 4. prioriteet: digitaalse õpikeskkonna arendamine põhipädevuste omandamiseks

Vaja on täiustada ja ajakohastada õpetajate oskusi ja teadmisi, et nad saaksid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia uusi võimalusi õppimise, õpetamise ning pädevuste elukestva arendamise tarbeks paremini kasutada.

Projektid peaksid keskenduma õppematerjalide, kursuste ja uute pedagoogiliste meetodite väljatöötamisele, katsetamisele ja rakendamisele. Eesmärk on aidata õpetajatel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat õppetöös tõhusalt kasutada ning edendada koolides kvaliteetse digitaalse õppematerjali kasutamist õppetöös.

1.2.5. 5. prioriteet: varajase koolist väljalangemise vähendamine

Varajase koolist väljalangemise vähendamine on jätkuvalt Euroopa koolisüsteemi üks olulisemaid ülesandeid. Õpetajad ja muu koolipersonal peavad olema hästi ette valmistatud, et töötada välja individuaalseid ja koolipõhiseid strateegiaid ning tagada, et õpilased oma koolitee edukalt lõpuni käiksid.

Projektid peaksid keskenduma pedagoogiliste meetodite väljatöötamisele ning strateegiate ja õppematerjalide katsetamisele ja rakendamisele, et tagada õpetajate ettevalmistus, sest nende roll varajase koolist väljalangemise ennetamisel on määrava tähtsusega.

1.2.6. 6. prioriteet: koolide arendamine ja juhtimine

Nõukogu on arvamusel, et koolid peaksid arenema kui õpikogukonnad ning toetuma muu hulgas ühisele nägemusele ja partnerlusele. Väga suur tähtsus on koolijuhtide oskusel motiveerida õpilasi ja koolipersonali õppima. Kõnealuses kontekstis mõeldakse koolijuhtide all kõiki vastutaval ametikohal olevaid töötajaid.

Projektid peaksid keskenduma strateegiate ning praktilise juhtimiskoolituse väljatöötamisele, katsetamisele ja rakendamisele. Tähelepanu tuleb pöörata oskustele, mis on vajalikud kooli kui õpikogukonna arendamiseks.

1.3. Võrgustikud

Eelistatakse järgmisi teemasid:

1.3.1. 1. prioriteet: kvaliteetse väikelaste haridus- ja hooldussüsteemi väljatöötamine

Võrgustikud peaksid looma foorumi/platvormi ühisteks mõttevahetusteks ja üleeuroopaliseks koostööks, et töötada välja kvaliteetne väikelaste haridus-ja hooldussüsteem ning seda edendada. Eelkõige on vaja teha järgmist:

- selgitada välja väikelaste haridus-ja hooldussüsteemiga seotud kogemused ja head tavad, neid vahetada ja nendele toetuda;
- töötada välja tasakaalustatud pakkumine lähtudes sotsiaalsetest ja hariduslikest aspektidest;
- toetada varajast keeleõpet, eelkõige sisserändajate laste puhul;
- edendada pedagoogilisi meetodeid, mis suurendavad laste loovust varasest east alates;
- teha kindlaks mitmepoolsete projektide ja muu üleeuroopalise koostöö valdkonnad.

1.3.2. 2. prioriteet: koolide juhtimine

Nagu paljudes jagatud juhtimisega organisatsioonides, on juhtimisoskuste olemasolu vajalik kõikidel vastutavatel ametikohtadel olevatel töötajatel. Võrgustikud peaksid looma foorumi/platvormi ühisteks mõttevahetusteks ja üleeuroopaliseks koostööks, et

- teha kindlaks ja edendada koolijuhtimisega seotud häid tavasid ja innovatsiooni.

1.3.3. 3. prioriteet: ettevõtluse ja töömaailmaga sidemete loomise toetamine

Võrgustikud peaksid looma foorumi/platvormi ühisteks mõttevahetusteks ja üleeuroopaliseks koostööks, et teha kindlaks parimad tavad ja innovatiivsed lahendused ettevõtluskultuuri ning kooli ja töömaailma vaheliste sidemete loomise alal ning neid edendada. Võrgustikud peaksid hõlmama kõiki järgmisi teemasid:

- õpilaste ja õpetajate seas algatusvõime ja ettevõtlusvaimu arendamise meetodite kindlakstegemine;

- edukas üleminek alghariduselt edasisele haridusele ja väljaõppele, sealhulgas suunamine ja nõustamine;
- Comeniuse projektide ning muude kooli ja töömaailma vaheliste sidemete valdkonnaga seotud Euroopa meetmete rakendamisel saavutatud tulemuste kasutamine ja levitamine;
- kogemuste vahetamine ja koostöö sidusrühmadega (eksperdid, asutused jne), et suurendada koolide panust noorte töötuse vähendamisse.

1.3.4. 4. prioriteet: digitaalse õpikeskkonna arendamine põhipädevuste omandamiseks

Võrgustikud peaksid looma foorumi/platvormi ühisteks mõttevahetusteks ja üleeuroopaliseks koostööks, et teha kindlaks parimad tavad ja innovatiivsed lahendused digitaalse õpikeskkonna arendamise ja rakendamise alal ning neid edendada. Võrgustikud peaksid keskenduma järgmistele teemadele:

- selliste uute meetodite ja lähenemisviiside väljaselgitamine, mis on seotud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisega õpetamisel ja õppimisel;
- põhipädevustega seotud digitaalse õppematerjali tutvustamine ning õpetajate julgustamine digitaaltehnoogiat ja ressursse loovalt kasutama;
- digitaalse õppematerjali kogumine, hindamine ja levitamine ning selle kasutamine haridusasutustes ja/või riiklikes ja piirkondlikes haridussüsteemides;
- autoriõiguse, litsentseerimise, kvaliteedi tagamise, avaliku ja erasektori partnerluste ning mitmekeelsusega seotud teenuste osutamine ja sellealane nõustamine.

1.3.5. 5. prioriteet: teadus-ja tehnikahariduse atraktiivsemaks muutmine

Võrgustikud peaksid looma foorumi/platvormi ühisteks mõttevahetusteks ja üleeuroopaliseks koostööks, et teha kindlaks parimad tavad ja innovatiivsed lahendused teadus-ja tehnikahariduse atraktiivsemaks muutmise alal ning neid edendada. Võrgustikud peaksid keskenduma järgmistele teemadele:

- üliõpilastele teadus- ja tehnoloogiauringute atraktiivsemaks muutmine;
- tulevaste teadus- ja tehnoloogiauringute või nendega seotud elukutseid käsitleva teabe koostamine ja levitamine;
- soolise ebavõrdsuse vähendamine teadushariduses ja teadustööga seotud elukutsetes.

1.3.6. 6. prioriteet: erivajadustega inimeste hariduse arendamine, et kaasata kõik noored, eelkõige puuetega noored

Võrgustikud peaksid looma foorumi/platvormi ühisteks mõttevahetusteks ja üleeuroopaliseks koostööks, et teha kindlaks parimad tavad ja innovatiivsed lahendused erivajadustega inimeste hariduse arendamise alal ning neid edendada, et tagada nende kaasatus ühiskonda.

Võrgustikud peaksid keskenduma tavakoolis õppivate erivajadustega õpilaste ulatuslikumale toetamisele.

1.3.7. *7. prioriteet: varajane koolist väljalangemine*

Võrgustikud peaksid looma foorumi/platvormi ühisteks mõttevahetusteks ja üleeuroopaliseks koostööks, et teha kindlaks parimad tavad ja innovatiivsed lahendused varajase koolist väljalangemise vähendamise alal ning neid edendada. Võrgustikud peaksid keskenduma järgmistele teemadele:

- varajase koolist väljalangemise vähendamine kooli, kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil;
- diferentseeritud lähenemisviiside (näiteks lähtudes vanusest, soost, konkreetsest taustast jne) väljatöötamine, et võidelda varajase koolist väljalangemise vastu;
- õpetajate ja koolipersonali koolitamine, et nad märkaksid õigeaegselt varajasele koolist väljalangemisele viitavaid faktoreid ning oskaksid võtta asjakohaseid meetmeid väljalangemise vältimiseks;
- sotsiaalpoliitika ja -teenustega seotud lähenemisviiside väljatöötamine, et vältida varajast koolist väljalangemist;
- töhusa nõustamise tähtsuse suurendamine, et vähendada varajast koolist väljalangemist;
- mitteformaalse hariduse edendamine, et parandada õpilaste individuaalseid õpitulemusi.

2. ERASMUSE PROGRAMM – KÕRGHARIDUS, SEALHULGAS RAKENDUSKÕRGHARIDUS JA -TÄIENDÕPE

Sissejuhatus: poliitiline taust

ELi kõrghariduspoliitika eesmärk on toetada liikmesriikides elluviidavaid kõrgharidussüsteemi reforme, muutes need järjekindlamaks ja suurendades nende vastavust teadmispõhise ühiskonna vajadustele. Reformid on vajalikud selleks, et lahendada üleilmastumisest tulenevaid probleeme ning õpetada välja ja ümber Euroopa tööjõudu. Need peaksid võimaldama kõrgkoolidel täita oma rolli teadmiste Euroopas ning aidata kaasa Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive strateegia eesmärkide saavutamisele.

Euroopa Komisjon on ülikoolide uuendamise ideede põhjal määranud kindlaks kolm peamist kõrghariduse reformi valdkonda:

- Õppekava reform: kolmeastmeline süsteem (bakalaureus-magister-doktor), pädevuspõhine õpe, paindlikud õppevormid, kvalifikatsioonide ja pädevuste tunnustamine, liikuvus kooskõlas Bologna protsessiga.
- Juhtimisreform: kõrgkoolide autonoomia ja vastutus, strateegilised partnerlused, kvaliteedi tagamine.
- Rahastamisreform: kõrgkoolide tulude mitmekesistamine, õppemaksud, toetused ja laenud, võrdsed võimalused ja juurdepääs, ELi sihtrahastamine.

2006. aasta mais avaldas komisjon teatise „Ülikoolide uuendamiskava täitmine: haridus, teadustöö ja innovatsioon”,¹⁷ milles määrati kindlaks üheksa meetet, mida peetakse kõrgkoolide uuendamiskava täitmiseks vajalikuks ning mis hõlmavad kõnealust kolme reformi: 1) tõkete kõrvaldamine Euroopa kõrgkoolide vaheliselt suhtluselt; 2) kõrgkoolide tegeliku autonoomia ja vastutuse tagamine; 3) äriühingutega struktureeritud partnerlussuhete stimuleerimine; 4) tööturu vajadustele vastava oskuste ja pädevuste kombinatsiooni tagamine; 5) hariduse ja teadustegevuse alafinantseerituse vähendamine ja rahastamise tulemuslikumaks muutmise; 6) inter- ja transdistsiplinaarsuse tugevdamine; 7) teadmiste aktiveerimine koostoimes ühiskonnaga; 8) tippsaavutuste ergutamine kõige kõrgemal tasandil; 9) Euroopa kõrgharidusruumi ja Euroopa teadusruumi profiili tõstmine ja nende muutmise maailmas atraktiivsemaks. Nimetatud põhimõtteid toetati nõukogu järeldustes ja resolutsioonides ning komisjon esitas nõukogule seoses selle 23. novembri 2007. aasta resolutsiooniga (ülikoolide moderniseerimise kohta Euroopa konkurentsivõime nimel ülemaailmses teadmispõhises majanduses)¹⁸ aruande kõrgharidusega seotud algatuste ajakohastamise kohta.

Kõrgkooli kutsutakse üles täitma igakülgset oma rolli teadmistekolmnurgas (haridus, teadus ja innovatsioon) ning tegelema projektidega, mis keskenduvad kõrgkoolide ja ettevõtete suuremale koostööle, st prioriteedile, mille tähtsust on rõhutatud Euroopa Tehnoloogiainstituudi¹⁹ loomisega, kuid mis on väga oluline ka kõrghariduse jaoks üldisemalt. Komisjoni korraldatud ülikooli ja ettevõtjaid käsitleva Euroopa foorumi ning

¹⁷ [KOM \(2006\) 208](#)

¹⁸ http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/com/680_en.pdf

¹⁹ <http://eit.europa.eu>

komisjoni asjakohase teatise²⁰ eesmärk oli samuti koostöö tugevdamine kõnealuses valdkonnas.

Endiselt on väga oluline rakendada 2006. aasta soovitus, mis käsitleb edasist Euroopa koostööd kõrghariduse kvaliteedi tagamisel,²¹ samuti Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku rakendamine ja tugevama seose loomine Euroopa kõrgharidusvaldkonna kvalifikatsiooniraamistikuga. Lissaboni strateegia ja Bologna protsess on ka edaspidi kõrghariduse tegevuskava raamistikuks, võttes nõuetekohaselt arvesse ministrite ELi ja Bologna kohtumiste järeldusi.

Võttes arvesse liikuvuse suurendamisele omistatud poliitilist tähtsust, algatati 2009. aastal avaldatud rohelise raamatuga noorte liikuvuse edendamise²² arutelu, kuidas laiendada noorte liikuvuse võimalusi.

Sissejuhatus: Erasmuse programmi eri- ja tegevuseesmärgid

Erasmuse programmi erieesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 21 lõikes 1, on järgmised:

- a) toetada Euroopa kõrgharidusruumi loomist;
- b) tugevdada kõrghariduse ja kõrgema kutsehariduse osakaalu innovatsiooniprotsessis.

Erasmuse programmi tegevuseesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 21 lõikes 2, on järgmised:

- a) parandada õpilaste ja õppejõudude liikuvuse kvaliteeti ja suurendada selle mahtu kogu Euroopas, aidates kaasa sellele, et 2012. aastaks oleks Erasmuse programmi ja sellele eelnenud programmide raames üliõpilasvahetusega seotud vähemalt kolm miljonit osalejat;
- b) parandada Euroopa kõrgkoolide vahelise mitmepoolse koostöö kvaliteeti ja suurendada selle mahtu;
- c) suurendada Euroopas omandatava kõrghariduse ja rakenduskõrghariduse kvalifikatsioonide vahelist läbipaistvust ja ühilduvust;
- d) parandada kõrgkoolide ja ettevõtjate vahelise koostöö kvaliteeti ja suurendada selle mahtu;
- e) hõlbustada kolmanda taseme hariduses innovatiivsete tavade arengut ning nende ülevõtmist, sealhulgas ülevõtmist ühest osalevast riigist teistesse;
- f) toetada info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhineva innovatiivse õppesisu, teenuste, pedagoogika ja elukestva õppe tavade arengut.

²⁰ http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/business/com158_en.pdf

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. veebruari 2006. aasta soovitus edasise Euroopa koostöö kohta kõrghariduse kvaliteedi tagamisel, ELT L 64, 4.3.2006.

²² Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 21. novembri 2008. aasta järeldused noorte liikuvuse kohta

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:ET:PDF>

Erasmuse programmi tegevusprioriteetid

2.1. Liikuvus

Üliõpilaste, õppejõudude ja muu kõrghariduspersonali liikuvus, sealhulgas üliõpilaste praktika ettevõtetes

Üliõpilaste ja õppejõudude liikuvusel on Euroopa kõrgharidusruumi loomisel keskne roll. Erasmuse programmis osalevaid asutusi kutsutakse üles suurendama üliõpilaste liikuvust nii õppe kui ka praktika eesmärgil, et saavutada 2012. aastaks eesmärk kaasata Erasmuse programmi kolm miljonit üliõpilast ning suurendada õpetava ja muu personali liikuvust.

Kõrgharidusega seotud organisatsioonid peavad tagama üliõpilaste ja personali liikuvuse korraldamise kõrge kvaliteedi, vastavalt Erasmuse ülikoolihartale ja liikuvust käsitlevale Euroopa kvaliteedihartale²³.

Seoses üliõpilaste liikuvusega ei ole Euroopa tasandil seatud prioriteete erialade lõikes, kuigi riigid võivad avaldada asjakohased riiklikud prioriteetid. Üldiseks eesmärgiks on saavutada tasakaalustatud geograafiline ja temaatiline kaetus kogu ELis.

Erasmuse süvendatud programmid

Eelistatakse programme, mis:

- on integreeritud õppeprogrammide osa, mille läbimisel saadakse tunnustatud topelt- või ühiskraad (Erasmus Munduse magistriprogrammid ei kvalifitseeru);
- pakuvad mitut valdkonda hõlmavat tugevat lähenemisviisi;
- keskenduvad valdkondadele, mis on praegu Erasmuse üliõpilaste liikuvuse programmis alaesindatud²⁴.

Märkus: Käesoleva meetme puhul ei nähta ette võimalust esitada prioriteete riiklikul tasandil.

Erasmuse keeleõppe intensiivkursused

Erieesmärke ei ole seatud.

2.2. Mitmepoolsed projektid

Eelistatakse projekte, mis keskenduvad valdkondadele ja teemadele, mida selle tegevuse raames varem rahastatud projektid piisavalt ei kata. Projektide lühikokkuvõtted on avaldatud veebilehel:

http://eacea.ec.europa.eu/lfp/erasmus/erasmus_compendia_en.html

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta soovitus hariduse ja koolitusega seotud riikidevahelise liikuvuse kohta ühenduse piires: Liikuvust käsitlev Euroopa kvaliteediharta.(2006/961/EÜ) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:ET:PDF> .

²⁴ Alaesindatud on järgmised valdkonnad: ärikoolitus, sotsiaalteadused, kunst, humanitaarteadused, keeleõpe ja õigusteadus.

2.2.1. *Õppekava arendamise projektid*

Õppekava arendamise projektide raames toetatakse:

- integreeritud programme, mis hõlmavad tervet astet (bakalaureuse-, magistri- või doktoriõpe) ja mille tulemusel omandatakse tunnustatud topelt- või ühiskraad;
- täiendõppe õppekavasid ja mooduleid;
- õpetamismooduleid mitut eriala hõlmavates valdkondades.

Projekte võib esitada kõikide erialade kohta.

Eelistatakse ettepanekuid, mis on seotud ühe või mitme järgmise teemaga:

- moodulid ja programmid, milles on üksikasjalikult kirjeldatud nii valdkondlikke kui ka üldisi õpitulemusi ja pädevusi ning mis edendavad neid kooskõlas riiklike ja üleeuroopaliste kutsequalifikatsioonide raamistikega, ja mis arvestavad tulevikus vajaminevate oskustega;
- programmid või moodulid, milles kasutatakse infotehnoloogia vahendeid ja teenuseid, et võimaldada õpilaste ja töötajate virtuaalset liikuvust ja kaugõpet.

2.2.2. *Projektid, mis keskenduvad kõrgkoolide ja ettevõtete vahelisele koostööle*

Kõrgkoolide ja ettevõtete vahelised koostööprojektid toetavad tegevust, milles osalevad kõrgkoolid ja kõrgkoolivälised partnerid – ettevõtjad (eriti VKEd), kutseorganisatsioonid, kaubanduskojad, sotsiaalpartnerid või kohalikud/piirkondlikud asutused.

Eelistatakse projekte, mis

- tugevdavad õpingute ning tulevikus vajaminevate oskuste ja tööturu vajaduste vahelist seost, näiteks prognoosivad, milliseid oskusi tulevikus vajatakse ning suurendavad ettevõtjate panust kursuse ülesehitusse, nagu on kirjeldatud algatuses „Uued kutseoskused uute töökohtade jaoks”;²⁵
- edendavad haridusteenuseid, nt töötajate teadmiste ja oskuste (sealhulgas keeleoskuste, et tõsta konkurentsivõimet) täiustamisele suunatud erikursused; edendavad osalise õppeajaga õppetöö korraldamist;
- edendavad liikuvust, ettevõtlusvaimu, loovat mõtlemist ja innovatiivsust nii üliõpilaste õppekavade kui ka õpetajate/teadlaste oskuste täiendamise raames.

2.2.3. *Projektid, mis toetavad kõrgkoolide uuendamiskava*

Uuendusprojektide raames toetatakse meetmeid, mis muudavad kõrgkoolid atraktiivsemaks ja rohkem tööturu, kodanike ja kogu ühiskonna vajadustega arvestavaks.

Eelistatakse projekte, mis aitavad kõrgkoolidel arendada üht või mitut järgmist valdkonda:

²⁵ Komisjoni teatis, KOM(2008)868, 16. detsember 2008;
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm

- elukestva õppe strateegiad (sidudes kõrghariduse ning kutsehariduse andmise ja tõendamise), mille eesmärk on aidata kõrgkoolidel muutuda „elukestva õppe keskusteks” või „avatud õppe keskusteks” oma piirkonnas;
- parem juurdepääs õppele ebasoodsa sotsiaalmajandusliku taustaga inimeste jaoks, kellel on mitteformaalne või informaalne haridus või kes on saanud alternatiivse kvalifikatsiooni, nt varasema kogemusliku õppe eest;
- kõrgkoolide ülesannete ja tegevuse läbipaistvus; kvaliteedi ja juhtimise parandamine; rahastamise mitmekesistamine.

2.2.4. *E-ülikooli projektid*

E-ülikooli projektide raames toetatakse projekte, mis kuuluvad ilmselgelt sellise üldise strateegia alla, mida rakendatakse osalevates kõrgkoolides infotehnoloogia tõhusaks integreerimiseks.

Eelistatakse projekte, mis on seotud ühe või mitme järgmise tegevusega:

- strateegiate, lähenemisviiside ning poliitikakujundajate, õpetajate, koolitajate ja õpetajakoolituse eest vastutavate isikute võrgustike edendamine ja levitamine Euroopa tasandil, et luua jätkusuutlikke e-ülikoole, mis toetavad elukestvat õpet;
- avatud hariduse võimaluste tagamine, kindlustades organisatsiooniliste, tehniliste ja kvaliteediga seotud probleemide lahendamise, et oleks võimalik õppesisu ühiselt kasutada ja muuta see Euroopa tasandil kergesti kättesaadavaks;
- otsusetegijate vahelise koostöö ja strateegiliste kogemuste vahetamise edendamine e-ülikooli arendamise valdkonnas, keskendudes peamiselt infotehnoloogia kasutamise mõjule, lisaväärtusele ja kasule.

2.3. Võrgustikud

Erasmuse programm hõlmab kaht liiki võrgustikke:

- *akadeemilised võrgustikud*, mille eesmärk on edendada innovatsiooni konkreetses teadusharus, teadusharudes või multidistsiplinaarses valdkonnas;
- *struktuurivõrgustikud*, mille eesmärk on parandada ja uuendada mõnda konkreetset kõrghariduse korralduse, juhtimise, haldamise või rahastamise aspekti ning edendada teadmiste kolmnurga arengut.

Mõlema võrgustiku puhul tuleb ellu viia teatavad kindlaksmääratud põhitegevused, mida on põhjalikult kirjeldatud elukestva õppe programmi juhendis. Kõik võrgustikud peaksid kokku viima käsitletavast teemast huvitatud sidusrühmad.

Eelistatakse võrgustiku loomise projekte, mis keskenduvad valdkondadele ja teemadele, mida selle tegevuse raames varem rahastatud võrgustikud piisavalt ei kata (vt punkt 2.3.1).

Esmatähtsaks peetakse järgmisi võrgustikke:

2.3.1. *Akadeemilised võrgustikud*

Projektid, mis keskenduvad ühele järgmistest valdkondadest:

- õigusteadus,
- majandus,
- kirjandus,
- kultuuri ja hariduse vaheline seos,
- filosoofia,
- matemaatika,
- Euroopa integratsiooni alased õpingud,
- kultuuridevaheline suhtlemine ja mitmekeelsus,
- õpetajaharidus,
- säästev areng, sealhulgas energia ja kliimamuutusega seotud teemad,
- kehakultuur ja sport,
- ettevõtlus ja innovatsioon,
- mitut teadusharu hõlmavad valdkonnad.

2.3.2. *Struktuurivõrgustikud*

- ***Juurdepääs kõrgharidusele ja liikuvus***
Tähtsamad valdkonnad on liikuvuse edendamine ja kõrgharidusele parema juurdepääsu tagamine mittetraditsioonilistele õppijatele, nagu ebasoodsa sotsiaalmajandusliku taustaga inimesed, spetsialistid, eakamad õppijad ja mitteformaalse kvalifikatsiooniga inimesed, parema juurdepääsu tagamine õppimise rahastamisvõimalustele ning varasema mitteformaalse ja informaaalse õppe tunnustamine.
- ***Kõrgkoolide töö korraldamine ja juhtimine***
Tähtsamad valdkonnad on ülikoolide autonoomia ja vastutuse suurendamine, personalijuhtimissüsteemide täiustamine ning nii sisemiste kui ka väliste kvaliteeditagamise mehhanismide rakendamine kooskõlas 2005. aastal Bergenis vastuvõetud Euroopa kõrgharidusruumi kvaliteeditagamise standardite ja suunistega.
- ***Haridus, teadus ja innovatsioon – „teadmiste kolmnurk”***
Tähtsamad valdkonnad on kõrghariduses õpetamise ja teadustöö vaheliste sidemete tugevdamine ning kõrghariduse rakendamine tööstuses ja ettevõtetes ning selliste õppepiirkondade loomine, mille keskmes on ülikoolid kui regionaalarengu motivaatorid.

3. LEONARDO DA VINCI PROGRAMM – ESMANE KUTSEHARIDUS JA KUTSETÄIENDÕPE NING KOOLITUS

Sissejuhatus: poliitiline taust

Leonardo da Vinci programmi poliitiline raamistik on jätkuvalt Kopenhaageni protsess, mida on ajakohastatud Bordeaux' kommünikeega (2008). Kõnealune protsess on keskendunud kutseharidussüsteemide atraktiivsuse suurendamisele, kvaliteedi ja tulemuste parandamisele, läbipaistvuse suurendamisele, teavitamis- ja nõustamissüsteemide täiustamisele, pädevuste ja kvalifikatsioonide tunnustamisele ning Euroopa mõõtme tugevdamisele. Aastani 2010 avaldavad programmi tegevusele mõju konkreetsed algatused kutseõppe ja -koolituse valdkonnas ühiste Euroopa meetmete edasiarendamiseks, katsetamiseks ja rakendamiseks. See tähendab muu hulgas Euroopa kutsehariduse ainepunktide ülekandesüsteemi (edaspidi „ECVET”) väljatöötamist ja katsetamist, Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) rakendamist ning Euroopa kutseõppe ja -koolituse kvaliteedi tagamise raamistiku (EQARF) tutvustamist, arendamist ja kasutamist. Need meetmed võimaldavad üksteiselt õppida, tihendada koostööd, suurendada usaldust, edendada liikuvust ning vahetada kogemusi ja oskusteavet. Erilist tähelepanu pööratakse liikuvuse võimaluste loomisele noorte jaoks kutseõppe- ja koolitusprogrammide raames (eelkõige praktikantide liikuvus kutsealusõppe raames), lähtudes nõukogu järeldustest noorte liikuvuse kohta (november 2008)²⁶ ja 2009. aasta juunis avaldatud rohelisest raamatust liikuvuse kohta.

Kõigis Leonardo da Vinci programmi meetmetes pööratakse erilist tähelepanu majandussektorite,²⁷ tööturu osapoolte organisatsioonide ja ettevõtete, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEd) osalemise toetamisele.

Sissejuhatus: Leonardo da Vinci programmi eri- ja tegevuseesmärgid

Leonardo da Vinci programmi üldised eesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 25 lõikes 1, on järgmised:

- a) toetada koolituses ja täiendõppes osalejaid teadmiste, oskuste ja kvalifikatsioonide omandamisel ja kasutamisel, et edendada isiklikku arengut, tööalast konkurentsivõimet ja Euroopa tööturul osalemist;
- b) toetada kutseõppe ja -koolitusega seotud süsteemide, asutuste ja tavade kvaliteedi ja innovatiivsuse parandamist;
- c) suurendada kutseõppe ja -koolituse ning liikuvuse atraktiivsust ettevõtjate ja üksikisikute jaoks ning hõlbustada töötavate praktikantide liikuvust.

Leonardo da Vinci programmi tegevuseesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 25 lõikes 2, on järgmised:

- a) parandada kutsekoolituse alg- ning jätkuõppega seotud inimeste liikuvuse kvaliteeti ja suurendada selle mahtu kogu Euroopas, et seeläbi suurendada ettevõtetesse praktikale suunatud hulka elukestva õppe programmi lõpuks vähemalt 80 000 inimeseni aastas;

²⁶ Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 21. novembri 2008. aasta järeldused noorte liikuvuse kohta:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:ET:PDF>

²⁷ Majandussektorid vastavalt Eurostati majandustegevuse statistilise liigituse (NACE) koodidele ja tunnustele.

- b) parandada koolitusvõimalusi pakkuvate asutuste ja organisatsioonide, ettevõtjate, tööturu osapoolte ja muude asjakohaste asutuste koostöö kvaliteeti ja suurendada selle mahtu kogu Euroopas;
- c) hõlbustada kutsehariduses ja –koolituses (v.a kolmanda taseme haridus) innovatiivsete tavade arengut ning nende ülevõtmist ühest osalevast riigist teistesse;
- d) parandada kvalifikatsioonide ja pädevuste, sealhulgas mitteformaalse ja informaalse õppimise käigus omandatud kvalifikatsioonide ja pädevuste läbipaistvust ning tunnustamist;
- e) ergutada kaasaegsete võõrkeelte õppimist;
- f) toetada info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhineva innovatiivse õppesisu, teenuste, pedagoogika ja elukestva õppe tavade arengut.

Riigid võivad Leonardo da Vinci programmi kohaste liikuvusmeetmete ja innovatsiooni ülekandmist käsitlevate projektide raames seada teatavaid lisaprioriteete, näiteks valdkonnad, sihtriigid jne. Need prioriteedid peavad vastama käesolevas dokumendis sätestatud ja Euroopa Komisjoniga kooskõlastatud Euroopa prioriteetidele. Neist teavitatakse kas konkreetsete riiklike konkursikutsete või riiklike ametiasutuste veebilehtede kaudu.

Leonardo da Vinci programmi tegevusprioriteedid

3.1. Liikuvus ja partnerlused

Suurt tähelepanu pööratakse liikuvuse korraldamise kvaliteedile, sealhulgas pedagoogilisele, keelilisele ja kultuurilisele ettevalmistusele välismaal viibimiseks, nagu on ette nähtud liikuvust käsitlevas Euroopa kvaliteedihartas sätestatud põhimõtetega, ning samuti õpitulemuste hindamisele, nõustamisele ja jätkusuutlikkusele, et optimeerida liikuvuse tulemusena saadud kogemuse mõju. Praktikantide liikuvuse meetmete ettevalmistamisel jõuti järeldusele, et kõnealust sihtrühma tuleks Leonardo da Vinci programmi raames rohkem esile tõsta. Selle prioriteedi projektide puhul tuleb rõhutada ka pädevate vahendusorganisatsioonide²⁸ tähtsust, kes aitavad tagada VKEde osalust ja kvaliteeti.

Liikuvus kutsehariduse omandamiseks ning kutseharidustöötajate liikuvus

Kõnealune meede hõlmab järgmiste sihtrühmade liikuvust väljaõppe/täiendõppe eesmärgil:

- 1) Kutsealusõpet omandavad praktikandid:
 - A. praktikandid, kelle kutsealusõpe põhineb alternatiivsel õppel või tööga seotud koolitusel ettevõtetes;
 - B. praktikandid, kelle kutsealusõpe toimub koolis.
- 2) Tööjõuturul osalevad inimesed, kes läbivad täiendõpet;
- 3) Kutseharidustöötajad.

Leonardo da Vinci programmi partnerlused

Eelisteemad puuduvad.

²⁸ Pädevad vahendusorganisatsioonid on kõik avalikud ja avaliku sektori osalusega organisatsioonid ja huvirühmad, kelle eesmärk on toetada ettevõtluse või koolitussektori õppe ja koolitustegevust; näiteks käsitöö- ja kaubanduskojad, kaubandusesindused, föderatsioonid ja liidud, tööhõiveametid.

3.2. Mitmepoolsed projektid

Leonardo da Vinci programmis kuuluvad selle selle meetme alla kahte liiki projektid:

- mitmepoolsed innovatsiooni ülekandmise projektid (detsentraliseeritud juhtimine);
- mitmepoolsed innovatsiooni arendavad projektid (tsentraliseeritud juhtimine).

Riskirühmade pädevustaseme tõstmine²⁹ ja võrdsete võimaluste tagamine on horisontaalsed prioriteedid nii kõikide Leonardo da Vinci mitmepoolsete projektide kui ka allpool loetletud valdkondlike prioriteetide puhul.

Kõikide mitmepoolsete projektide raames toetatakse infotehnoloogia ja e-õppe meetodite kasutamist, kutsesuunitlusega keeleõppe korraldamist ja ainete õpetamist võõrkeeles.

Leonardo da Vinci mitmepoolsed projektid peaksid hõlmama vähemalt üht järgmistest prioriteetsetest valdkondadest:

3.2.1. 1. prioriteet: pädevuste ja kvalifikatsioonide läbipaistvus ja tunnustamine

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peavad toetama selliste riiklike ja valdkondlike kvalifikatsioonisüsteemide ja -raamistike arendamist, mis sisaldavad läbipaistvuse ja tunnustamise edendamiseks väljatöötatud ühiseid Euroopa vahendeid, nagu Europassi portfelli, ECVET-süsteemi³⁰ ja Euroopa kvalifikatsiooniraamistik. Projektid peaksid toetama kõnealuste raamistike elementide katsetamist ja rakendamist, näiteks:

- kutsekvalifikatsioonide kirjeldamine õpitulemuste kaudu;
- kutsekvalifikatsioonide sobitamine Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku kaheksa tasemega (riiklike kutsekvalifikatsiooniraamistike ja -süsteemide kaudu);
- toimivate ja ülekantavate meetodite ja suuniste väljatöötamine, mis võimaldaksid kirjeldada kvalifikatsioone õpitulemuste ühikute ja ainepunktide jaotuse abil, vastavalt ECVET-süsteemi tehnilisele kirjeldusele;
- õpitulemuspõhiste kvalifikatsioonide – nii valdkondlike kui ka valdkonnaüleste – kontrollimine; asjakohane kord formaalse, informaalne ja mitteformaalse õppe tulemuste hindamiseks, ülekandmiseks ja koondamiseks;
- selliste kutseõppeprogrammide kavandamine, mis näevad ette paindlike vahendite kasutamist õpitulemuste valideerimiseks, ülekandmiseks ja tunnustamiseks, lähtudes ECVETi põhimõtetest;
- Euroopa vahendite ja raamistike kombineerimine ja edasiarendamine või nende rakendamine konkreetsetes sektorites.

²⁹ Riskirühma kuuluvad isikud, kellel on tööturul eriti raske, nt kooli pooleli jätnud isikud, väheste oskustega töölised, puudega inimesed, sisseandajad ja sisseandajate taustaga inimesed ning rahvusvähemused.

³⁰ ECVET on tehniline raamistik kvalifikatsiooni taotlevate isikute õpitulemuste ülekandmiseks, tunnustamiseks ja vajadusel ka koondamiseks. ECVETi vahendid ja meetodid sisaldavad kvalifikatsiooni kirjeldust, mis esitatakse õpitulemuste ühikute ja seonduvate punktide kujul, ülekandmise ja koondamise protsessi ning täiendavaid dokumente, nagu koolituslepingud, tõendite väljavõtted ja ECVETi kasutusjuhendid.
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc50_en.htm.

3.2.2. **2. prioriteet: kutseharidussüsteemide ja tavade kvaliteedi ja atraktiivsuse suurendamine**

Sellest prioriteedist lähtuvad taotlused peaksid:

- edendada jätkusuutlike, ülekantavate, toimivate ja konkreetsete meetmete väljatöötamist, lähtudes Euroopa kvaliteedi tagamise lähteraamistikust³¹;
- koostama Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistiku kasutajatele, eelkõige koolitajatele, konkreetset suunised raamistiku rakendamiseks;
- välja töötama ja katsetama nii alus- kui ka täiendkurse kvaliteeditagamise mehhanisme, võttes aluseks Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistiku ning seostades neid tunnistuste väljastamise ja Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteemiga;
- soodustama kvaliteetsete kutseõppevormide arendamist, mis tagavad sujuva siirdumise tööle ja/või järgmisele haridusastmele ja kõrgkooli, ning edendada juhendamist ja nõustamist kõigil tasanditel;
- parandama kutseharidussüsteemide haldamist ja atraktiivsust suurema koostöö kaudu tööturu osapooltega ja kõigi asjaomaste sidusrühmadega.

3.2.3. **3. prioriteet: kutseoskuste arendamine, võttes arvesse tööturu vajadusi – uued kutseoskused uute töökohtade jaoks**

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peaksid toetama koostööd töömaailmaga, et kutseharidus vastaks paremini tööturu vajadustele. Projektide eesmärk peaks olema teha paremini kindlaks ja näha ette, milliseid oskusi ja pädevusi tööstusharud vajavad, ning arvestada nende vajadustega kutsehariduse korraldamisel. See tähendab ka, et õppimine tuleb ühendada töötamisega. Prioriteedi raames toetatakse strateegia „Uued kutseoskused uute töökohtade jaoks”³² rakendamist. Taotlused peaksid:

- edendada huvirühmade kaasamist kutsehariduse ning kvalifikatsioonisüsteemide muutmisel tööturu vajadustele vastavamaks, võttes arvesse süsteemseid muutusi, nagu üleminek õpitulemuste- ja pädevuspõhistele süsteemidele;
- arendama ja katsetama ühiseid, sh valdkondlikke meetodeid ja süsteeme, mis võimaldaksid ette näha vajadust teatavate oskuste järele, kaasates sellesse kutsehariduses osalevad ettevõtted / valdkondlikud organisatsioonid / sotsiaalpartnerid;
- soodustama õppimise sidumist töötamisega, edendades õppimist soodustava keskkonna loomist töökohtadel, koolitust töökohal ja praktikavõimalusi, mis loovad aluse tööturule vajalike kutseoskuste arendamiseks.

³¹ Euroopa kvaliteedi tagamise lähteraamistik on võrdlussüsteem, mille eesmärk on aidata liikmesriikidel ja osalevatel riikidel töötada ühiste põhimõtete ja kriteeriumide alusel välja, täiustada, kontrollida ja hinnata omaenda süsteeme ja tavasid.

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1134_en.htm.

³² http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_en.pdf

3.2.4. **4. prioriteet: kutseharidussüsteemis töötavate õpetajate, koolitajate ja juhendajate oskuste ja pädevuste arendamine**

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peaksid arvesse võtma kutsehariduse ja nõustamise valdkonna töötajate oskuste/pädevuste täiustamist ning pidevat ametialast arengut ja keeleõpet. Sellest prioriteedist lähtuvad taotlused peaksid:

- edendada kutseharidustöötajate rolli seoses selliste süsteemsete muutustega nagu üleminek õpitulemuste- ja pädevuspõhiste süsteemidele;
- tugevdama kutseharidustöötajate ja töömaailma (ettevõtted, kutsealasektorid jne) vahelist koostööd;
- arendama kutseharidustöötajate pedagoogilisi oskusi ja suurendama nende osalemist õppekava väljatöötamises;
- edendada kutseharidustöötajate pädevuste omandamist, et nad saaksid õpetada neid valdkondadeüleseid oskusi, mida on nimetatud 2006. aasta soovitusel, mis käsitleb põhipädevusi elukestvas õppes.

See tegevus aitab liikmesriikidel täita 2010. aastaks seatud eesmärged haridus- ja koolitusvaldkonnas osalemise osas.

3.3. Võrgustikud

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peaksid toetama koostööd kutsehariduses osalejate, ettevõtete, majandussektorite, tööturu osapoolte ja koolitusorganisatsioonide vahel sektorite lõikes.

3.3.1. **ECVET-võrgustikud**

Selleks et toetada kutsehariduse ainepunktide kogumise ja ülekande Euroopa süsteemi (ECVET)³³ katsetamist, peaksid projektid olema seotud sidusrühmi (kutsetunnistusi välja andvad asutused, koolituskeskused) hõlmavate võrgustike arendamisega. Eelistatakse valdkondi, mida ECVETi katseprojektid juba hõlmavad, ning järgmist 8 valdkonda:

- autotööstus ja -remont
- rahvusvaheline kaubandus
- töötlev tööstus, eelkõige keemiatööstus
- rahandus ja kindlustus
- veondus ja laondus (logistika)
- ehitus
- majutus
- kunst, meelelahutus ja vaba aeg

³³ ECVET on tehniline raamistik kvalifikatsiooni taotlejate isikute õpiväljundite ülekandmiseks, tunnustamiseks ja vajadusel ka koondamiseks. ECVETi vahendid ja meetodid sisaldavad kvalifikatsiooni kirjeldust, mis esitatakse õpiväljundite ühikute ja seonduvate punktide kujul, ülekandmise ja koondamise protsessi ning täiendavaid dokumente nagu näiteks koolituslepingud, tõendite väljavõtted ja ECVETi kasutusjuhendid. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc50_en.htm

3.3.2. *Sidusrühmade võrgustikud*

- Teha kindlaks, liigitada ja levitada konkreetsete sektoritega seotud häid koolitustavasid, mis võiksid mõjutada asjaomase sektoriga seotud kutseharidussüsteemi.
- Arendada ja tugevdada kutsekoolide ning ettevõtjate vahelist koostööd kooskõlas algatusega „Uued kutseoskused uute töökohtade jaoks”³⁴.

³⁴ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_en.pdf

4. GRUNDTVIGI PROGRAMM – TÄISKASVANUHARIDUS JA MUUD HARIDUSE OMANDAMISE VÕIMALUSED

Sissejuhatus: poliitiline taust

Euroopa Liidu majanduskasvu, konkurentsivõime ja sotsiaalse kaasatuse suurendamise üldine poliitiline eesmärk (Lissaboni strateegia) tagab raamistiku Grundtvigi programmile, mille eesmärk on lahendada kaks haridusprobleemi: esiteks selliste täiskasvanute suur arv, kes on kooli pooleli jätnud või kellel ei ole kunagi olnud võimalust saada kooliharidust (nagu paljude sisserändajate puhul), ja teiseks elanikkonna vananemine. Täiskasvanuharidus aitab lahendada kõnealuseid probleeme, võimaldades mõlemal nimetatud inimrühmal täiustada oma teadmisi ja pädevusi.

Täiskasvanuharidus on elukestva õppe oluline osa, kuid täiskasvanute osalemine õppes ei ole mitte ainult vähene, vaid ka tasakaalustamata. Kõige vähem osalevad õppetegevuses tagasihoidlikumate haridusalaste saavutustega isikud. Liikmesriigid on 2010. aasta eesmärgiks seadnud, et elukestvas õppes osaleks 12,5 % täiskasvanud tööealisest elanikkonnast, kuid 2007. aastal oli keskmine osalustase 9,7 %, kusjuures olenevalt riigist oli see näitaja vahemikus 1,3 % kuni 32 %.

Käsitlemaks nii seda kui ka muid Euroopa ees seisvaid probleeme, nagu demograafilised muutused, maakera teiste piirkondade kiire areng ja vaesus ning sotsiaalne kaasamine, avaldas komisjon 2006. aastal teatise „Täiskasvanuharidus: Kunagi ei ole hilja õppida”³⁵. Selles on rõhutatud täiskasvanuõppe olulisust täiskasvanute tööalase konkurentsivõime, nende tööalase liikuvuse ja põhipädevuste omandamise toetamisel ning sotsiaalset integratsiooni soodustava tööturu ja ühiskonna edendamisel.

Sellele teatisele järgnes 2007. aasta septembris tegevuskava,³⁶ milles sätestati, kuidas liikmesriigid ja muud huvirühmad võiksid Euroopa tasandilt saadava toetusega arendada töhusaid ja tulemuslikke täiskasvanuhariduse süsteeme. 2008. aasta mais võeti nõukogu kohtumisel vastu järeldused täiskasvanuõppe kohta,³⁷ milles toetatakse komisjoni tegevusstrateegiat kõnealuses valdkonnas ja arendatakse seda edasi.

Äärmiselt oluline on suurendada täiskasvanuõppes osalejate arvu ja pakkuda võrdseid võimalusi. Täiskasvanuõppe kvaliteeti tuleks tõsta, pöörates erilist tähelepanu õppijatele, personali ametialasele arengule, nii koolituse pakkujatele kui ka korraldusele. Oluline on rakendada mitteformaalse ja informaalset õppe tunnustamise ja valideerimise süsteeme, et aidata täiskasvanuid motiveerida. Tuleb tõsta täiskasvanute õppimisvajadusi kajastavate andmete kvaliteeti ja võrreldavust, sest see on tulevikus poliitikakujundamise alus.

³⁵ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0614en01.pdf

³⁶ http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_en.pdf

³⁷ Nõukogu 22. mai 2008. aasta järeldused täiskasvanute hariduse ja koolituse kohta (2008/C 140/09, ELT C 140, 6.6.2008, lk 10).

Sissejuhatus: Grundtvigi programmi eri- ja tegevuseesmärgid

Grundtvigi programmi erieesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 29 lõikes 1, on järgmised:

- a) reageerida Euroopa vananevast elanikkonnast tulenevatele haridusalastele väljakutsetele;
- b) pakkuda täiskasvanutele võimalusi teadmiste ja pädevuste täiendamiseks.

Grundtvigi programmi tegevuseesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 29 lõikes 2, on järgmised:

- a) parandada täiskasvanuhariduses osalevate inimeste liikuvuse kvaliteeti ja kättesaadavust ja suurendada selle mahtu kogu Euroopas, et seeläbi toetada vähemalt 7000 isiku liikuvust 2013. aastaks;
- b) parandada täiskasvanuharidusega seotud organisatsioonide koostöö kvaliteeti ja suurendada selle mahtu kogu Euroopas;
- c) pakkuda riskirühmadele ja sotsiaalselt tõrjututele, eelkõige eakatele inimestele ja neile, kellel on jäänud haridustee pooleli põhikvalifikatsioone omandamata, alternatiivseid võimalusi täiskasvanuhariduses osalemiseks;
- d) hõlbustada täiskasvanuhariduses innovatiivsete tavade arengut ning nende tavade ülekandmist, sealhulgas ülekandmist ühest osalevast riigist teistesse;
- e) toetada info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhineva innovatiivse õppesisu, teenuste, pedagoogika ja tavade arengut;
- f) parandada pedagoogilisi lähenemisviise ja täiskasvanuhariduses tegutsevate organisatsioonide juhtimist.

Grundtvigi programmi tegevusprioriteetid

4.1. Liikuvus ja partnerlused

Liikuvus: töötajate täiendõppetootused, lähetused ja kogemuste vahetamine, praktika ja õpitoad, senioride vabatahtliku töö projektid

Euroopa tasandi eelisteemad puuduvad. Projektide esitajatel soovitatakse tähelepanelikult tutvuda oma riigi ametiasutuste veebisaitidega, et kontrollida, kas riiklikul tasandil on kõnealuse valdkonna meetmete suhtes kehtestatud prioriteete või muid siseriiklikke nõudeid.

Partnerlus

Euroopa tasandi eelisteemad puuduvad. Projektide esitajatel soovitatakse tähelepanelikult tutvuda oma riigi ametiasutuste veebisaitidega, et kontrollida, kas riiklikul tasandil on kõnealuse valdkonna meetmete suhtes kehtestatud prioriteete või muid siseriiklikke nõudeid.

4.2. Mitmepoolsed projektid

Toetatakse projekte, mis edendavad innovatsiooni ja/või levitavad innovatiivseid lahendusi ja suure mõjupotentsiaaliga häid tavasid.

Eelistatakse projekte, mille eesmärk on korraldada täiskasvanute koolitajate ametialast täiendõpet või kasutada sellist täiendõpet projekti muude innovatiivsete tulemuste levitamise vahendina.

4.2.1. 1. prioriteet: põhipädevused³⁸

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peaksid looma konkreetseid ja levitatavaid väljundeid (meetodid, vahendid, materjalid), mis keskenduvad sellistele aspektidele nagu:

- juurdepääsu suurendamine sellistele põhioskustele nagu kirjaoskus, võõrkeeltes suhtlemise oskus, matemaatikapädevus, teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest ning infotehnoloogiline pädevus;
- õppijate abistamine selliste horisontaalsete pädevuste arendamisel nagu sotsiaalsed, kodaniku-, kultuuri- ja kultuuridevahelised pädevused ning ettevõtlusvaim, et nad kohaneksid paremini muutuva ühiskonnaga ning tööturu nõuetega;
- täiskasvanute enesekindluse suurendamine ja isikliku eneseteostuse soodustamine, arendades nende kultuuriteadlikkust ning loomingulist väljendusvõimet.

4.2.2. 2. prioriteet: täiskasvanuhariduse kvaliteedi parandamine

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peaksid looma konkreetseid ja levitatavaid väljundeid (meetodid, vahendid, materjalid), mis keskenduvad sellistele aspektidele nagu:

- õpetajate, koolitajate ja muu personali õpivajaduste kindlakstegemine;
- täiskasvanute koolitamisega tegelevate õpetajate, juhendajate ja muu personali kvalifikatsiooni tõstmine, näiteks esmase õppe või täiendkoolituse ning vajalike kvalifikatsioonide omandamise kaudu;
- kohaliku ja piirkondliku koostöö tihendamine täiskasvanuharidust pakkuvate organisatsioonide ja muude koolituspakkujate vahel, näiteks „õppepiirkonna” idee raames;
- täiskasvanute oskuste ja tööturu vajadustele vastavuse suurendamine, lähtudes strateegiast „Uued kutseoskused uute töökohtade jaoks”;
- haridusteenuste ja -asutuste kvaliteeditagamise süsteemide täiustamine, sealhulgas selgitamine, kuidas Euroopa ühtset kutseõppe kvaliteedi tagamise raamistikku³⁹ ning Euroopa kõrgharidusruumi kvaliteeditagamise standardeid ja suuniseid⁴⁰ saaks rakendada täiskasvanuhariduses.

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta soovitus 2006/962/EÜ võtmepädevuste kohta elukestvas õppes, ELT L 394, 30.12.2006, lk 10. Kaheksa võtmepädevust on: emakeeleoskus, võõrkeelteoskus, matemaatikapädevus ja teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest, infotehnoloogiline pädevus, õpioskus, sotsiaalne ja kodanikupädevus, algatusvõime ja ettevõtlikkus, kultuuriteadlikkus ja -pädevus.

³⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0179:FIN:ET:PDF>

⁴⁰ http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/e4/050221_ENQA_report.pdf

4.2.3. 3. prioriteet: täiskasvanuhariduse atraktiivsuse suurendamine ning sellele juurdepääsu parandamine

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peaksid looma konkreetseid ja levitatavaid väljundeid (meetodid, vahendid, materjalid), mis keskenduvad sellistele aspektidele nagu:

- üksikute õppijate motiveerimine, et nad pühenduksid õppimisele, kasutades selleks muu hulgas juhendamisteenusi, mõjutamisstrateegiad, teadlikkuse tõstmise kampaaniaid ja partnerlust ettevõtetega;
- info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, e-õppe ja meedia kasutamine, et tagada parem juurdepääs täiskasvanuõppele;
- täiskasvanuhariduses omandatud kvalifikatsioonide tõhusam kasutamine ja suurem läbipaistvus; juurdepääsu hõlbustamine kutse-, üld- ja kõrgharidusele.

4.2.4. 4. prioriteet: mitteformaalse ja informaalsete õppe hindamise parandamine

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peaksid keskenduma meetodite, vahendite ja materjalide tootmisele, mis võimaldaks:

- täiustada mitteformaalse ja informaalsete õppe tulemuste hindamist, võttes arvesse täiskasvanud õppijate vajadusi;
- parandada õppivate täiskasvanute mitteformaalse ja informaalsete õppe hindamist;
- hinnata, kuidas olemasolevad raamistikud ja põhimõtted, nagu mitteformaalse ja informaalsete õppe tunnustamise Euroopa suuniseid saaks täiskasvanuõppes kohaldada, võttes arvesse täiskasvanud õppijate vajadusi;
- sisserändajate pädevuste hindamise ning nende formaalse ning mitteformaalse ja informaalsete õppe tunnustamise mehhanismide kindlakstegemine ja levitamine.

4.2.5. 5. prioriteet: täiskasvanuõppe edendamine tõrjutud ja ebasoodsas olukorras olevate kodanike ning sisserändajate hulgas

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peaksid looma konkreetseid ja levitatavaid väljundeid (meetodid, vahendid, materjalid), mis keskenduvad sellistele aspektidele nagu:

- alternatiivsete õppemeetodite väljatöötamine tõrjutud ja ebasoodsas olukorras olevate kodanike integreerimiseks või taasintegreerimiseks ühiskonda ja tööturule;
- kultuuridevahelise õppimise, tõrjutud kodanike õppe ning nende keelelise, sotsiaalse ja kultuurilise integratsiooni alaste tegevuste levitamine;
- õppimisvõimaluste edendamine läbi osalemise kohaliku kogukonna tegevuses;
- spordi kasutamine õppimisvõimaluste tagamiseks tõrjutud ja ebasoodsas olukorras olevatele kodanikele.

4.2.6. 6. prioriteet: õpetamine ja õppimine hilisematel eluetappidel; teadmiste edasiandmine ühelt põlvkonnalt teisele ja perekonnasiseselt

Sellest prioriteedist lähtuvad projektid peaksid looma konkreetseid ja levitatavaid väljundeid (meetodid, vahendid, materjalid), mis keskenduvad sellistele aspektidele nagu:

- eakate kodanike õppega seotud teadmiste, meetodite ja heade tavade levitamine;
- eakatele kodanikele oskuste andmine, mida nad vajavad muutusega toimetulekuks ja ühiskonnas aktiivseks jäämiseks;
- eakate inimeste panuse suurendamine teiste inimeste õppesse;
- innovatiivsete lähenemisviiside arendamine teadmiste edasiandmisel ühelt põlvkonnalt teisele ja perekonnasiseselt.

4.3. Võrgustikud

4.3.1. 1. prioriteet: täiskasvanute keeleõpe

Sellest prioriteedist lähtuvad võrgustikud peaksid keskenduma järgmistele valdkondadele:

- täiskasvanute keeleõppevõimaluste alaste teadmiste jagamine ja heade tavade levitamine;
- olemasolevate, tekkivate ja tuleviku vajaduste kindlakstegemine täiskasvanute keeleõppe (sh formaalne, mitteformaalne ja informaalne õpe) alase üleeuroopalise koostöö vallas;
- strateegiate väljatöötamine lünkade kõrvaldamiseks täiskasvanute keeleõppes, kus õpetamine on praegu ebapiisav;
- strateegiate, kavade ja materjalide arendamine, mis tõstaks täiskasvanuharidusega seotud personali kultuuridevahelist pädevust;
- täiskasvanutele keeli õpetavatele inimestele mõeldud õppekavade ja -materjalide levitamine.

4.3.2. 2. prioriteet: akadeemilised võrgustikud täiskasvanuhariduses

Sellest prioriteedist lähtuvad võrgustikud peaksid edendama koostööd ja võrgustike loomist täiskasvanute õpetamise ja seonduvate teadusuuringute ning täiskasvanuhariduse korraldajate ja praktikute vahel. Võrgustikud peaksid keskenduma järgmistele valdkondadele:

- Euroopa õpetamise ja teadusuuringute programmi vajaduste uurimine ja analüüs elukestva õppe seisukohalt üldiselt ning eriti täiskasvanuõppe seisukohalt;
- ülikooli tasandil toimuvate täiendõppealaste teadusuuringute praeguste ja tulevaste suundade uurimine, analüüs ja arutelu;
- tõhusate mudelite leidmine akadeemiliste võrgustike rahastamiseks;
- tihedamate koostöövõimaluste ja võrgustike loomise võimaluste leidmine ja nende edendamine andragoogia/täiskasvanuhariduse valdkonnas tegutsevate kõrgkoolide vahel;
- täiskasvanuõppe kvaliteedi tagamise ja parandamise vahendite väljatöötamine, katsetamine ja edendamine;
- riiklike reformide mõju analüüsimine täiskasvanuõppe valdkonnas;
- koostöö ja ühisstruktuuride arendamine kõrgkoolide, Euroopa tasandi ühenduste ja teiste täiskasvanuõppega seotud uurimis- ja arendustööga tegelevate asutuste vahel.

4.3.3. **3. prioriteet: sidusrühmade võrgustikud täiskasvanuhariduses**

Sellest prioriteedist lähtuvad võrgustikud peaksid keskenduma järgmistele valdkondadele:

- koostöö tugevdamine täiskasvanuhariduse korraldajate, valitsusväliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna, tööturu osapoolte ja otsusetegijate vahel kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil;
- teadmiste jagamine ja heade tavade levitamine täiskasvanuõppe võimaluste kohta Euroopas;
- olemasolevate, tekkivate ja tuleviku vajaduste kindlakstegemine täiskasvanuõppe ja täiskasvanute nõustamise alase üleeuroopalise koostöö vallas;
- täiskasvanuid õppima motiveerivate meetodite ja tavade väljatöötamine.

4.3.4. **4. prioriteet: hindamine ja sertifitseerimine**

Sellest prioriteedist lähtuvad võrgustikud peaksid keskenduma järgmistele valdkondadele:

- mitteformaalse ja informaalsete õppe tulemuste hindamise täiustamine, võttes arvesse täiskasvanud õppijate vajadusi;
- täiskasvanuharidusega tegelevate mitteformaalse ja informaalsete õppimise hindamise täiustamine;
- hinnangu andmine sellele, kuidas olemasolevaid raamistikke ja põhimõtteid saab täiskasvanuhariduses rakendada vastavalt täiskasvanute konkreetsetele vajadustele;
- sissereändajate pädevuste hindamiseks ning nende formaalse ning mitteformaalse ja informaalsete õppe tunnustamiseks mõeldud mehhanismide kindlakstegemine ja levitamine.

2. PEATÜKK – HORISONTAALNE PROGRAMM

Horisontaalse programmi eri- ja tegevuseesmärgid

Horisontaalse programmi erieesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 32 lõikes 1, on järgmised:

- a) edendada Euroopa koostööd kaht või enamalt valdkondlikku allprogrammi hõlmavas valdkonnas;
- b) edendada liikmesriikide haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteeti ja läbipaistvust.

Horisontaalse programmi tegevuseesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 32 lõikes 2, on järgmised:

- a) toetada elukestva õppe põhimõtete arendamist ja selle valdkonna koostööd Euroopa tasandil, eelkõige Lissaboni protsessi ja töökava „Haridus ja koolitus 2010” ning samuti Bologna ja Kopenhaageni protsesside ning neile järgnevate protsesside kontekstis;
- b) tagada, et oleks kasutada piisaval hulgal võrreldavaid andmeid, statistikat ja analüüse, mille alusel kavandada elukestva õppimise põhimõtete arengut, teostada järelevalvet elukestva õppimise eesmärkide saavutamise üle ja teha kindlaks erilist tähelepanu vajavad valdkonnad;
- c) edendada keeleõpet ja toetada keelelist mitmekesisust liikmesriikides;
- d) toetada info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhineva innovatiivse õppesisu, teenuste, pedagoogika ja tavade arengut elukestvas õppes;
- e) tagada elukestva õppe programmi tulemuste asjakohane tunnustamine, tutvustamine ja laiaulatuslik rakendamine.

1. PÕHITEGEVUS – HARIDUSPOLIITIKA ALANE KOOSTÖÖ JA INNOVATSIOON

1.1 Haridus- ja kutseõppespetsialistide ning otsusetegijate õppelähetused (Liikuvus)

Tegevuse eesmärk on edendada õppimist teiste kogemustest. See hõlmab vaatlemist, arvamuste vahetamist ja üksteiselt õppimist ELi tasandil ühist huvi pakkuvatest kogemustest. Ergutatakse asjakohaseid küsimusi käsitlevaid arutelusid ja edendatakse kvaliteedile suunatud lähenemisviise ning haridus- ja koolitussüsteemide läbipaistvust. Erilist tähelepanu pööratakse poliitikakujundajate ja otsusetegijate suuremale kaasamisele.

Õppelähetuste programmis järgitakse haridus- ja koolituspoliitika prioriteete, sealhulgas liikmesriikides kindlaksmääratud prioriteete. Lisaks tõstetakse esile vajadust siduda õppelähetuste programmid tihedamalt Lissaboni strateegia ja töökava „Haridus ja koolitus 2010” ning samuti Bologna ja Kopenhaageni protsesside rakendamisega.

Tulevased õppelähetused peaksid eelkõige olema seotud haridus- ja koolitusala üleeuroopalise koostöö ajakohastatud strateegilise raamistikuga. Kuni 2020. aastani on Euroopa tasandi poliitilise koostöö aluseks neli strateegilist eesmärki:

- muuta elukestev õpe ja õppurite liikuvus tegelikkuseks;
- parandada õppimisvõimaluste ja -tulemuste kvaliteeti ja tõhusust;
- soodustada võrdseid võimalusi ja kodanikuaktiivsust;
- suurendada innovaatiivsust ja loovust, sealhulgas ettevõtlusvaimu kõikidel haridus- ja koolitustasanditel.

Eelnevat arvesse võttes on õppelähetuste peamised teemad kuni 2010. aastani järgmised:

- tagada kõikidele põhipädevused, sh loovus, innovaatiivsus ja ettevõtlusvaim;
- parandada juurdepääsu haridusele ja koolitusele, tagada võrdsed võimalused ning tõsta hariduse ja koolituse kvaliteeti ja tõhusust;
- tagada hariduse ja koolituse atraktiivsus ning parandada juhtimist;
- haridus ja koolitus kui tööalase konkurentsivõime tagatis;
- rakendada elukestva õppe, sh elukestva juhendamise korraldamisel ühiseid Euroopa meetmeid, vahendeid, põhimõtteid ja raamistikke;
- elukestva õppe strateegia suundumused ja väljakutsed;
- arendada õpikogukondi kaasates kõiki haridus- ja koolitustöös osalejaid;
- edendada elukestva õppe raames piiriülest liikuvust.

Aastateks 2010–2011 seatud eesmärgid sobituvad täielikult sellesse struktuuri.

1.2 Uuringud ja võrdlev analüüs

Selle tegevuse eesmärk on koostada ELi haridussüsteemide võrdlev analüüs, et tagada, et oleks kasutada piisav hulk võrreldavaid andmeid, statistikat ja analüüse, mille alusel kavandada elukestva õppimise põhimõtete arengut, teha järelevalvet elukestva õppimise eesmärkide saavutamise üle ja teha kindlaks erilist tähelepanu vajavad valdkonnad.

Hariduspoliitika kujundamiseks ja elluviimiseks vajalike alusandmete täiustamiseks nähakse ette järgmised võrdleva analüüsi eelisteemad:

1. Kvaliteedi, tõhususe ja võrdsete võimaluste tagamine kõrghariduses.
2. Täiskasvanuõppe korraldus: korralduse, juhtimise ja rahastamise kvaliteedi kindlakstegemine, hindamine ja edendamine.
3. Põhipädevuste omandamine eelkoolis ja kohustusliku hariduse raames.
4. Kutsehariduse ja -koolituse atraktiivsuse ja kvaliteedi edendamine, kutseharidussüsteemi haldamine ning kutse- ja kõrghariduse ning tööelu vaheliste seoste parem mõistmine.
5. Loovuse arendamine õppeprotsessis ja selle mõju innovatsioonile tehnilisel, sotsiaalsel ja institutsionaalsel tasandil.

6. Pätevuste mõõtmise uute meetodite väljatöötamine, majanduse ja ühiskonna tuleviku vajadustele vastavate kutseoskuste prognoosimine; haridus- ja koolitussüsteemi reageerimisvõime tulevikuvajadustele ning haridus- ja koolitussüsteemist ning tööturu vahelise siirde kvaliteet.

Eelistatakse projekte, mis hõlmavad õppe- ja uurimisvaldkondi, mida käesoleva meetme raames hiljuti toimunud, toimuvad või kavandatud uuringud piisavalt ei kata. Enne taotluse esitamist peavad taotluse esitajad veenduma, et ELi haridusprogrammi raames rahastatud juba toimunud või kavandatud uuringud ei hõlma nende taotlusega seotud valdkonda.

2007. ja 2008. aastal käesoleva meetme raames väljavalitud uuringud:

http://eacea.ec.europa.eu/lfp/general_information/key_activity_1_en.html#links

Haridus- ja koolitusvaldkonnaga seotud uuringud ja aruanded, mida on rahastanud hariduse ja kultuuri peadirektoraat:

http://ec.europa.eu/education/more-information/moreinformation139_en.htm

Hariduse, koolituse ja noorsoovaldkonnas korraldatud pakkumiskutsed:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/calls/tenders_en.html

Eurydice võrgustiku korraldatud uuringud:

<http://www.eurydice.org>

2. PÕHITEGEVUS – KEELEÕPPE ARENDAMINE

Sissejuhatus: poliitiline taust

Keeleline mitmekesisus on Euroopa reaalsus. Euroopa Liit on võtnud kohustuseks säilitada ja edendada seda meie kultuuride peamist eripära. Haridus- ja koolitusala üleeuroopalist koostööd käsitlevas ajakohastatud strateegilises raamistikus aastani 2010 peetakse võõrkeeltes suhtlemise oskust üheks põhipädevuseks. Praktilise keeleoskuse ja kultuuridevahelise suhtlusoskusega töötajad aitavad Euroopa ettevõtetel maailmaturul tõhusalt konkureerida, suurendavad nende konkurentsivõimet ning see on majanduskasvu ja paremate töökohtade tagamisel otsustava tähtsusega. Mitmekeelsus tugevdab ka inimeste isiklikku arengut ja nende kui eurooplaste kodanikutunnet, edendab sotsiaalset kaasatust ning kultuuridevahelist dialoogi, luues võimalused avastada teiste kultuuride väärtusi, uskumusi ja käitumistavasid. Keeleõppe ja keelelise mitmekesisuse edendamine on programmi kui terviku ja eelkõige Comeniuse, Erasmuse, Grundtvigi ja Leonardo programmide eesmärk. Kõnealune põhitegevus täiendab neid valdkondlikke programme, tegeledes keelte õpetamis- ja õppimisvajadustega vähemalt kahes neist valdkondadest. Kõik keeled on selle programmi raames abikõlblikud.

2.1 Mitmepoolsed projektid

Kõnealused horisontaalsed projektid peavad täiendama vähemalt kahte eelpool nimetatud neljast valdkondlikust allprogrammist ja keskenduma teadlikkuse tõstmisele keeleõppe eelistest ning Euroopa Liidu mitmekeelsest olemusest, soodustades juurdepääsu keeleõppevahenditele ning töötades välja ja levitades keeleõppematerjale, sealhulgas e-kursusi ja keeleoskuse kontrollimise vahendeid. Soovitav on kasutada võimaluse korral Euroopa Nõukogu väljatöötatud Euroopa keeleõppe raamdokumenti.

Eelistatakse projektitaotlusi, mis on seotud ühe või mitme järgmise teemaga:

- vähemkasutatud Euroopa keelte (sh mustlaskeele) alase pädevuse omandamise ja/või teadlikkuse tõstmise tagamine;
- keeleõppe toetamine, et parandada kultuuridevahelist dialoogi Euroopas;
- töökohal vajaliku keelepädevuse tagamine, et parandada inimeste integreerumist ettevõtetes ja tõsta Euroopa konkurentsivõimet;
- keeleõppijate motiveerimisele ja nende keeleõppe võime täiustamisele suunatud meetodika väljatöötamine ja edendamine, eelkõige info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat kasutades.

2.2 Võrgustikud

Valdkondadeülesed võrgustikud aitavad kaasa Euroopa keelepoliitika rakendamisele. Need edendavad keeleõpet ja keelelist mitmekesisust, toetavad innovatiivsete meetodite alase teabe ja heade tavade vahetamist, eelkõige juhtivate haridusspetsialistide ja otsustajate vahel, ning kohandavad varasemate projektide tulemusi ja levitavad neid võimalike lõppkasutajate (ametivõimud, praktikud, äriettevõtted, keeleõppijad jne) hulgas.

Eelistatakse projektitaotlusi, mis on seotud ühe või mitme järgmise teemaga:

- heade tavade kindlakstegemine, et parandada keeleõppe ja -õpetamise kaudu kultuuridevahelist dialoogi ja sotsiaalset kaasatust Euroopas;
- vähete hariduskogemuste ja akadeemiliste oskustega inimeste keeleõppega seotud heade tavade kindlakstegemine;
- erivajadustega isikute keeleõppega seotud heade tavade kindlakstegemine.

3. PÕHITEGEVUS – INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA

Sissejuhatus: poliitiline taust

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) edendamine õppimise tarbeks on programmi kui terviku ja eelkõige Comeniuse, Erasmuse, Grundtvigi ja Leonardo programmide eesmärk. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kui põhitegevus täiendab neid programme, käsitledes seda teemat õppimisvajaduste aspektist vähemalt kahes neist valdkondadest.

See keskendub IKT võimalustele sotsiaalse ja haridusalase innovatsiooni ja muutuste toetajana. Ei käsitleta tehnoloogiat, vaid seda, kuidas õppimist info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil arendada (nt simulatsioon, avastusõpe, koolist väljalangenute meelitamine tagasi hariduse juurde, õppimise võimaldamine väljaspool kooli, paindlik elukestev õpe digitaalse löhe ületamiseks).

Pärast Lissaboni strateegia rakendamist on kõigis liikmesriikides haridusega seotud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas tehtud märkimisväärsed edusamme. Peaaegu kõik haridusasutused on varustatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga ning selle abil võrgustikuks ühendatud. IKT täieliku potentsiaali realiseerimiseks tuleb siiski veel pingutada, et toetada innovatiivseid pedagoogilisi trende, üldist juurdepääsu elukestvatele õppele ja kõrgetasemelist haridussüsteemide juhtimist. See suurendab info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse varem tehtud investeeringutelt saadavat tulu.

Tegevusprioriteetid 3. põhitegevuse raames: info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

3.1 Mitmepoolsed projektid

Eelistatakse järgmisi valdkondi:

3.1.1 1. prioriteet: IKT elukestvas õppes kasutamise innovatiivsete viiside kindlakstegemine ja rakendamine, eelkõige seoses elanikkonna rühmadega, keda ohustab sotsiaalne tõrjutus

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimaldab üksikisikutel luua uusi sotsiaalseid sidemeid ja see võib soodustada nende õppimist. Õppimine on peamiselt sotsiaalne protsess. Iseõppimine ja informaalne rühmaõpe on e-oskuste ja digitaalsete pädevuste arendamise oluline viis. Kuid need oskused muutuvad järjest olulisemaks ka formaalsel õppimisel. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevate sotsiaalse suhtlemise vahendite ja platvormide uus põlvkond (Web 2.0 ja teised asjaomased infotehnoloogilised arendused) on muutumas kiiresti üha populaarsemaks. Näiteks võib tuua ajaveebid, vikid, netisaated, sotsiaalne tarkvara, virtuaalsed sotsiaalsed leheküljed, samuti sellised vahendid nagu mobiiltelefonid. Neid on lihtne kasutada, nad on odavad ja laialtlevinud, eelkõige isikute seas, keda ohustab sotsiaalne tõrjutus (varakult koolist väljalangenud, rahvusvähemused, eakad jne), ja annavad seega võimaluse taastada sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate rühmade sidemed avalike teenuste, õppimise ja kodanikkonnaga.

Projektid peaksid hõlmama järgmisi teemasid:

- uute arengusuundade ja vahenditega seotud eksperimentaalsete lähenemisviiside arendamine ja rakendamine hariduses, sealhulgas analüüs nende mõjust õpitulemustele, õppijate käitumisele ja suhtumisele ning laiemate hariduspoliitiliste eesmärkide saavutamisele, nagu kvaliteet, võrdsus, kaasatus, tõhusus, sallivus jne;
- olemasolevate tavade võrdlev analüüs, et teha kindlaks levitamist vääriavad head tavad ja edutegurid;

3.1.2 2. prioriteet: *IKT kui innovatiivsuse ja loovuse tõukejõud elukestvas õppes*

Innovatiivsuse arendamine eeldab uudseid õppimis- ja õpetamismeetodeid ning sellistel aktiivse õppimise meetoditel põhinevaid strateegiaid nagu probleemide loov lahendamine, avastamine, õppimine tegevuse käigus, kogemuslik õppimine, kriitiline mõtlemine ja loovus. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiapõhine õpe võib neid uudseid meetodeid tõhusalt toetada. Projektid peaksid arendama innovatiivseid lähenemisviise õpioskuste täiustamiseks ja innovatsioonialase võimekuse suurendamiseks.

Eelistatakse projekte, mille eesmärk on teha kindlaks ja kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogiapõhiseid õpilahendusi, ning mis on seotud ühe või mitme järgmise teemaga:

- loovuse edendamine, et õpilane saaks õppida loova väljendamise ning kriitilise ja lateraalse mõtlemise kaudu, selleks et leida uusi ideid ja innovatiivseid lahendusi;
- küsimuste esitamisel ja probleemide lahendamisel põhinevate meetodite arendamine, et õpilane saaks õppida tegevuse käigus tegelikus ja/või virtuaalses keskkonnas korraldatud eksperimentide kaudu;
- kaugõppe ja iseseisva õppe toetamine olukorras, kus õppijad saavad oma teadmisi kohe praktikas rakendada;
- ühisõppe toetamine rühmades loovaid ja uudseid lahendusi nõudvate keerukate probleemide käsitlemiseks..

3.2 Võrgustikud

Eelistatakse võrgustikke, mis on suunatud järgmistele tegevusprioriteetidele:

3.2.1 1. prioriteet: *horisontaalsete teemade käsitlemine õppivate kogukondade sidumiseks innovatiivsel viisil IKT abil*

Õppiva kogukonna põhimõte on kogumas poolehoidu. See põhineb kooli, kodu, töökoha ja kohalike kogukondade vahelistel tihedamatel sidemetel. See on Euroopas loodavate uute info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teenuste ja infrastruktuuride keskne osa.

Eelistatakse võrgustikuprojekte, mis hõlmavad üht või mitut järgmist teemat:

- teadmiste jagamine ning partnerluste rakendamine, mis kaasaks kõiki olulisi osalejaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia-põhisesse õppesse, hõlmates nii nõudlust kui ka pakkumist (nt kaasates nii kirjastajaid kui *ad hoc* õppesisu koostajaid);
- nõustamine ja toetus horisontaalsete teemade käsitlemisel, mis on seotud digitaalse õppesisu kasutamisega formaalses, mitteformaalses ja informaalses õppekeskkonnas,

- näiteks intellektuaalse omandiõigusega seotud õigusküsimused, kvaliteedinõuded, e-hindamine ja e-portfellid;
- ulatuslikum haridusalane innovatsioon, mis põhineb info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimalustel, mis toetavad uusi pedagoogilisi meetodeid ja nende kohandamist sotsiaalsetele ja majanduslikele muutustele, uusi õpioskusi ja muutustega toimetulemist.

3.2.2 2. prioriteet: IKT, loovuse ja innovatsioonialase võimekuse vaheliste sidemete tugevdamine

Järjest olulisem on laiendada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia uute lahenduste kasutamist haridus- ja koolitusvaldkonnas ning kasutada kõiki nende lahendustega kaasnevat võimalusi, et edendada Euroopas üksikisikute ja organisatsioonide loovust ja innovatiivsust.

Eelistatakse võrgustikuprojekte, mis hõlmavad üht või mitut järgmist teemat:

- teadmiste jagamine ja eksperimentaalsete lähenemisviiside rakendamine, et arendada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise kaudu loovust ja innovatiivsust;
- nõustamine ja toetus selles valdkonnas tegutsevatele asutustele ja töötajatele;
- innovatsioonialast võimekust arendavate õpetamis- ja õppimismeetoditega seotud heade tavade kindlakstegemine ja konkreetsete näidete esitamine;
- avalikustamise ja teadlikkuse tõstmisega seotud tegevus, huvirühmadevahelise dialoogi soodustamine ning üleeuroopaliste tulemuste levitamine.

4. PÕHITEGEVUS – TULEMUSTE LEVITAMINE JA KASUTAMINE

Tulemuste levitamine ja kasutamine peegeldab nii poliitikakujundajate kui ka praktikute järjest suuremat teadlikkust vajadusest tagada uuendatud Lissaboni strateegia toetamiseks ja töökava „Haridus ja koolitus 2010” elluviimiseks ELi rahastatud projektide ja meetmete maksimaalne mõju. Kõnealuse põhitegevuse peamine eesmärk on aidata luua raamistik tulemuste tõhusaks rakendamiseks kohalikul, valdkondlikul, piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil. Selle põhitegevuse raames rahastatud meetmed täiendavad konkreetsete tulemuste levitamist ja kasutamist sektoriprogrammide ja teiste põhitegevuste raames.

Üldjuhul eelistatakse projekte, mis pakuvad välja kaht või enamat elukestva õppe valdkonda hõlmava integreeritud lähenemisviisi, kaasavad olulisi otsusetegijaid ja/või millel on potentsiaal avaldada olulist mõõdetavat mõju valdkonna, piirkondlikul, riiklikul ja/või Euroopa tasandil.

Eelistatakse **mitmepoolseid projekte**, mis käsitlevad järgmisi teemasid:

- sobiva infrastruktuuri (analüüs, mehhanismid, metoodika ja praktilised vahendid) arendamine, et aidata kaasa tulemuste kasutamisele;
- horisontaalsed meetmed Euroopa tasandil (valdkondade, teemade või kasutajarühmade lõikes);
- tulemuste kasutamise soodustamine olemasolevates tähtsamates võrgustikes ja asjaomastes organisatsioonides, et kanda tulemused üle ning rakendada neid (mitmekordistamine) ja/või võtta need kasutusele poliitikakujundamisel.

3. PEATÜKK – JEAN MONNET' PROGRAMM

Jean Monnet' programmi eri- ja tegevuseesmärgid

Jean Monnet' programmi erieesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 35 lõikes 1, on järgmised:

- a) edendada õpetamis-, uurimis- ja analüüsitegevust Euroopa integratsiooni käsitleva uurimistöõ valdkonnas;
- b) toetada asutusi ja ühendusi, kes tegelevad Euroopa integratsiooniga seotud küsimustega ning hariduse ja koolitusega Euroopa perspektiivis.

Jean Monnet' programmi tegevuseesmärgid, mis on sõnastatud elukestva õppe programmi käsitleva otsuse artikli 35 lõikes 2, on järgmised:

- a) edendada kõrgkoolides Euroopa integratsiooni käsitlevat õppe- ja uurimistööd ning asjakohast analüüsi nii ühenduses kui väljaspool ühendust;
- b) suurendada akadeemilise personali ja Euroopa kodanike üldist teadlikkust Euroopa integratsioonist ja nende vastavaid teadmisi;
- c) toetada peamisi Euroopa institutsioone, mis tegelevad Euroopa integratsiooni küsimustega;
- d) toetada haridus- ja koolitusvaldkonnas tegutsevaid kõrgetasemelisi Euroopa asutusi ja ühendusi.

JEAN MONNET' KOOLITUS-, UURIMIS- JA ANALÜÜSITEGEVUSED

Jean Monnet' programmi meetme (a) eesmärk on edendada õpetamist ning uurimis- ja analüüsitegevust Euroopa integratsiooniõpingute valdkonnas kõrgkoolide tasandil (Euroopa Liidus ja sellest väljaspool). Eesmärk on suurendada kogu maailma teadlaste, õpilaste ja kodanike teadmisi ja teadlikkust Euroopa integratsiooniga seotud küsimustest.

a) Pedagoogilised projektid (Jean Monnet' moodul, Jean Monnet' õppetool ja Jean Monnet' õppetooli juhataja)

Eelistatakse projekte,

- millega luuakse uusi õpetamisvõimalusi (nt uute kursuste ja/või õppeprogrammide koostamine);
- millega kaasneb Jean Monnet' programmiga hõlmatud õppejõudude vahetumine;
- mille on esitanud väljaspool ELi liikmesriike asuvad kõrgkoolid; eelistatud on riigid, mida Jean Monnet' projektid veel ei hõlma;
- mis on avatud teiste (nt sama linna või piirkonna) kõrgkoolide üliõpilastele ja üliõpilastele, kelle õpingud ei ole otseselt seotud Euroopa integratsiooniga (loodus- ja inseneriteadused, meditsiin, haridus, kunst, keeled jne);

- mis edendavad elukestvat õpet (sh täiskasvanuharidust) ja on avatud kodanikuühiskonna rühmadele (nt põhi- ja keskkooli õpetajad, ajakirjanikud, kutseorganisatsioonide liikmed jne);
- mis hõlmavad bakalaureuse ja magistriõpet ning uurimistöö juhendamist doktoriõppes (prioriteeti kohaldatakse ainult programmide Jean Monnet' õppetool ja Jean Monnet' õppetooli juhataja suhtes).

b) Muud akadeemilised ja uurimisprojektid (Jean Monnet tippkeskused, teabe- ja uurimistegevus ja mitmepoolsed uurimisrühmad)

Eelistatakse projekte, mis

- hõlmavad multidistsiplinaarseid vahendeid kasutavaid teadustegevusi;
- on avatud kodanikuühiskonnale;
- kaasavad teadureid, kes on doktoriõppes või kes on doktorikraadi omandanud vähem kui viie aasta eest;
- eeldavad rahvusvahelise ühistegevuse korraldamist ja struktuuriliste sidemete loomist teise riikide kõrgharidusasutustega;
- hõlmavad uuringuid, mille puhul ei ole võimalik riigi tasandil tehtava teadustegevuse raames tulemusi saavutada (prioriteeti kohaldatakse ainult nende projektide suhtes, mis on seotud teabe- ja uurimistegevuse ning mitmepoolsete uurimisrühmadega).